N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 18 februari 1896, kl. 6 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

(2:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Kommerskollegium.

Ang. höjning af anslaget till kommerskollegium. [1.]

1:o) I den till Riksdagen den 16 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t i punkt 1:o under sjette hufvudtiteln föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, *att* i den för kommerskollegium fastställda staten uppfördes aflöningar för ytterligare en byråchef och två aktuarier samt en vaktmästare med samma aflöningsförmåner, som gälde för de i den fastställda staten med enahanda benämningar redan upptagne tjenstemän och betjente; *samt att* dessutom i staten ej mindre uppfördes för "agenter, korrespondenter, sakkunnige och andra dylika biträden" ett belopp å 12,000 kronor än äfven anslaget "till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m." förhöjdes med 8,000 kronor, eller till 25,500 kronor; kommande, i händelse af bifall härtill, anslagstiteln "kommerskollegium" att höjas med 33,200 kronor eller sålunda från dess nuvarande i riksstaten uppförda belopp 64,600 kronor till 97,800 kronor.

Öfver denna Kongl. Maj:ts framställning kommer utskottet att framdeles under Riksdagen afgifva utlåtande; hvilket utskottet skolat för Riksdagen

anmäla.

Landsstaterna i länen.

Ang. höjning af anslaget till följd af landsstatsboställens indragning m. m.

[2.]

2:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att detta anslag måtte, med anledning af fem boställens indragning och förändrad beräkning af ett boställes afkastning, höjas med 2,261 kronor.

Af statsrådsprotokollet i ärendet inhemtas att, enligt hvad statskontoret i sin berättelse om statsverkets inkomster m. m. meddelat, komme till följd af tjensteinnehafvares afgång samt enligt särskilda Kongl. Maj:ts beslut följande landsstatsboställen med i stat beräknad afkastning af sammanlagdt 2,215 kronor att, efter tilländalupna tjenste- och fardagsår, till statsverket indragas, nemligen

länsmansbostället i Tveta härads östra distrikt af Jönköpings län Rönjane kronogården n:o 1, ½ mantal;

länsmansbostället i Uppvidinge härads öfre distrikt af Kronobergs län Galtabäck n:o 1, ¼ mantal Fösingsgård;

länsmansbostället i Norra Tjusts härads södra länsmansdistrikt af Kalmar län Fästad n:o 2, ¼ mantal;

länsmansbostället i Åkerbo härad af Ölands norra mot af sistnämnda län Hagelstad n:o 4, ½ mantal; samt

kronofogdebostället i Lidköpings fögderi af Skaraborgs län Sörby n:o 1, ett mantal.

Af en statskontorets berörda skrifvelse bilagd uppgift inhemtades tillika, att den i stat beräknade afkastningen af länsmansbostället i Gammalstorps distrikt af Blekinge län Möllekulla n:o 1, ½ mantal, komme att enligt Kongl. Maj:ts beslut minskas med 45 kronor 28 öre.

Då de anmärkta förhållandena påkallade en förhöjning af anslaget till landsstaterna i länen med 2,260 kronor 28 öre, har departementschefen, med iakttagande af grundsatsen om anslags bestämmande till jemnt tal af kronor, hemstält, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att höja berörda anslag med ofvannämnda 2,261 kronor.

Utskottet, som icke haft något att erinra emot denna Kongl. Maj:ts framställning, föreslår alltså,

att anslaget till landsstaterna i länen må, med anledning af fem boställens indragning och förändrad beräkning af ett boställes afkastning, höjas med 2,261 kronor.

Vid bifall härtill kommer anslaget till "landsstaterna i länen (deraf 110,000 kronor reservationsanslag)" att höjas från 2,679,122 kronor till 2,681,383 kronor.

Väg- och Vattenbyggnadsstaten.

Ang. ändring i staten för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. [3.]

3:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte öka det å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat uppförda anslaget till "vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjenstemän, rit- och skrifbiträde" med 3,000 kronor, eller från 11,000 kronor till 14,000 kronor.

Å sid. 51—53 af det i förevarande ärende förda statsrådsprotokoll har departementschefen redogjort för de förändringar, som vid särskilda tillfällen vidtagits med med det i staten för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppförda anslaget till "vikariatsersättning, arfvoden åt extra tjenstemän, rit- och skrifbiträde". Häraf inhemtas, bland annat, att detta anslag, som af 1882 års Riksdag i den då för bemälda styrelse fastställda stat bestämdes till 7,200 kronor, blifvit af 1887 års Riksdag höjdt till 10,000 kronor, men af nästföljande års Riksdag, i sammanhang med öfverflyttningen till styrelsen för statens jernvägstrafik af tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader, åter minskadt till 9,000 kronor, samt att 1891 års Riksdag, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, å nyo ökat anslaget med 2,000 kronor eller till 11,000 kronor, hvarmed detsamma från och med år 1892 oförändradt utgått.

Vidare har departementschefen anmält, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 31 oktober 1895 gjort framställning om ytterligare förhöjning uti anslaget till vikariatsersättningar m. m. och i sådant afseende anfört:

Den under senare åren vidtagna förhöjning i anslagen för understödjande af allmänna arbeten, hvarigenom naturligtvis allt flera företag erhölle anslag eller lån, betingade ett ökadt arbete inom styrelsen icke allenast för granskning af planer och den skriftvexling, som granskningen och beviljade understöd medförde, utan ock för den styrelsen åliggande fortgående kontrollen af arbetenas behöriga underhåll. Vidare hade den gren af styrelsens embetsverksamhet, som afsåge bestyret med de för allmän trafik afsedda enskilda jernvägarne, under de senare åren utvecklat sig i afsevärd omfattning. Sålunda hade, under det att de från år 1852, då planen för den första nu trafikerade enskilda jernvägen i landet fastställdes, till början af år 1889 koncessionerade enskilda för allmän trafik upplåtna jernvägarne upptoge en sammanlagd väglängd af 5,003 kilometer, under åren 1889—1894 tillkommit en väglängd af 1,191 kilometer och under loppet af år 1895 till den 1 oktober ytterligare 225 kilometer. Under år 1889—1894 hade koncessioner meddelats för anläggning af enskilda jernvägar, upptagande en väglängd af 1,941 kilometer, och under samma tidrymd hade från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afgifvits ej mindre än 265 utlåtanden i ärenden, som afsett koncessioner å jernvägsanläggningar, ändringar af fastställda planer för dylika företag samt ansökningar om statsbidrag för byggande af jernvägar. Under år 1895 hade till dagen för skrifvelsens aflåtande 44 dylika utlåtanden afgifvits.

Enligt hvad styrelsen vidare meddelat, utginge nu af anslaget till vikariatsersättningar m. m. följande arfvodes- och ersättningsbelopp:

arfvode till föredraganden för ärenden rörande enskilda jernvägar enligt kongl. brefvet den 31 maj 1888	kronor	1,000: —
arfvode åt ett juridiskt biträde enligt samma kongl. bref	„	1,000: —
vikariatsersättning under semester för styrelsens embets- och tjenstemän	„	837: 50.
ersättning till hos styrelsen anstälde tekniskt bildade biträden	„	5,800: —
godtgörelse till två ständiga renskrifningsbiträden	„	1,600: —
kostnader för tillfälliga rit- och skrifbiträden samt till gratifikationer åt extra ordinarie tjenstemän	„	762: 50.
tillsammans	kronor	11,000: —

Så länge styrelsens embetsverksamhet vore stadd i utveckling, vore det, enligt hvad styrelsen ytterligare anfört, gifvet, att en ökning måste inträda äfven i sådana göromål, hvilka borde och måste utföras synnerligast af de tekniskt bildade biträdena, och dessa kunde ej, såsom förhållandet vore med de ordinarie tjenstemännen, åläggas ökadt arbete utan samtidigt ökad aflöning, eller ock kunde dylika göromål ej medhinnas af de hittills anstälda biträdena, utan måste tillfälliga sådana anlitas, till hvilkas aflöning emellertid medel saknades. Hittills hade styrelsen fylt behofvet af arbetskrafter genom att utan godtgörelse använda yngre ingeniörer, hvilken anordning möjliggjorts till följd af tryckta tider inom ingeniörsyrket, men dylik arbetskraft vore icke alltid att påräkna, och tillvägagåendet måste anses mindre tillfredsställande, då det afsåge att uttaga olönadt arbete af personer, hvilka förut så att säga befunne sig i arbetsnöd.

Styrelsen funne af dessa skäl en tillökning i anslaget till extra biträden vara af högsta behof påkallad och ansåge denna ökning icke kunna inskränkas till mindre belopp än 3,000 kronor, hvarför styrelsen anhölle, att Kongl. Maj:t måtte af Riksdagen för ifrågavarande ändamål äska förhöjning af anslaget till vikariatsersättning m. m. med nämnda belopp.

I en sedermera afgifven promemoria hade kamreraren i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i afseende å behofvet af den ifrågasatta anslagsökningen ytterligare meddelat följande upplysningar:

I allmänhet hade af styrelsen de löpande ärendena blifvit beredda och handlagda i behörig tid, men i följd af det ökade antalet ärenden hade vidlyftigare ärenden icke hunnit befordras till afgörande så hastigt som önskligt varit. Så t. ex. hade förslaget till fördelning af bidragen från vägbyggnadsfonden, hvilket plägat vara färdigt under december månad året innan bidragen skulle utgå, för år 1896 ej medhunnits till vanlig tid. Detsamma vore förhållandet med förslaget till fördelning af bro- och hamnbyggnadsfonden för 1896. Detta måste hafva till följd, att intressen-

terna i företag, hvilka hugnades med statsunderstöd, senare än eljest erhölle underrättelser om beviljade understöd, hvilket i sin ordning medförde olägenhet och fördröjde företagens utförande. Jemväl yttranden rörande ansökningar om jernvägskoncessioner eller ändringar i planer för jernvägsanläggningar hade till olägenhet för koncessionssökande eller koncessionsinnehafvare försenats. Men om också de vanliga ärendena, delvis medelst användande af olönade biträden, hunnit expedieras, hade dock detta skett på bekostnad af vissa större frågor, som tarfvade afgörande, såsom frågorna om nya bestämmelser för brobyggnader, om instruktion för inspektionsförrättare, om en förbättrad uppställning af styrelsens statistik samt om bearbetning af det i styrelsens tekniska arkiv samlade material, hvilket nu befunne sig i sådant skick, att det hvarken för styrelsen fylde ändamålet med dess insamlande eller kunde för besökande hållas tillgängligt.

Till vidare upplysning angående omfattningen af göromålen inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har departementschefen slutligen meddelat följande uppgifter:

Antalet af de till styrelsen inkomna mål och derifrån afgångna expeditioner under åren 1890—1895 hade utgjort:

	Inkomna mål.	Afgångna expeditioner.
År 1890	1,346	1,361
„ 1891	1,547	1,423
„ 1892	1,634	1,610
„ 1893	1,602	1,603
„ 1894	1,683	1,932

Under år 1895 hade antalet inkomna mål stigit till 1,761, men hade upplysning angående antalet under samma år afgångna expeditioner ännu ej kunnat erhållas.

De i riksstaten upptagna anslagssummor, som anvisats för de till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens embetsförvaltning hörande allmänna arbeten, hade under åren 1890—1895 uppgått till följande belopp. För anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar hade anvisats hvart af åren 1890 och 1891 600,000 kronor samt hvart af de följande åren 800,000 kronor. Till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder hade i riksstaten upptagits för 1890 100,000 kronor och för hvart af de följande åren 150,000 kronor. Till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål vore att minska frostländigheten för närliggande bygd, hade anslagits för hvart af åren 1890 och 1891 50,000 kronor och för hvart af åren 1892—1895 100,000 kronor. För innevarande år vore anslaget förhöjdt till 150,000 kronor, men då äfven detta belopp visat sig otillräckligt, hade departementschefen för afsigt att under de extra anslagen å hufvudtiteln föreslå

höjning af detta anslag för nästkommande år med ytterligare 50,000 kronor. Odlingslånefonden hade under ifrågavarande år varit anlitad till vexlande belopp för hvarje år, och de under år 1895 beslutade ändringar i och tillägg till de för erhållande af lån från fonden förut stadgade vilkor och bestämmelser komme antagligen att ej obetydligt öka arbetet med granskning af planerna för odlingsföretagen. För att användas till lån åt enskilda jernvägar hade anvisats under hvart af åren 1890, 1891, 1894 och 1895 1,000,000 kronor och under hvart af åren 1892 och 1893 2,175,000 kronor.

Längden af enskilda koncessionerade jernvägar hade utgjort: vid 1890 års slut 5,429,1 kilometer, vid 1891 års slut 5,561,1 kilometer, vid 1892 års slut 5,668,3 kilometer, vid 1893 års slut 5,950,3 kilometer, vid 1894 års slut 6,198,9 kilometer och vid 1895 års slut 6,502,4 kilometer.

Af hvad sålunda förekommit ansåge departementschefen det vara ådagalagdt, att en förhöjning i anslaget till vikariatsersättning m. m. erfordrades för göromålens behöriga fullgörande inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och hade departementschefen med afseende särskildt derå, att den ökning i de till styrelsens handläggning höranden ärenden, som under de senare åren egt rum, med all sannolikhet komme att fortfara, ingen erinran att göra mot beloppet af den höjning, som styrelsen föreslagit, eller 3,000 kronor.

Då den förebragta utredningen i denna fråga gifver vid handen, att göromålen inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under de senaste åren betydligt ökats och att till följd deraf det å styrelsens stat med 11,000 kronor uppförda anslaget till "vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjenstemän, rit- och skrifbiträde" för närvarande icke lemnar styrelsen erforderliga medel för godtgörelse åt de extra biträden, som måste anlitas, finner sig utskottet böra tillstyrka en förhöjning af detta anslag, och anser utskottet, att i sådant afseende ett belopp af 2,000 kronor bör kunna motsvara behofvet. Utskottet hemställer alltså,

> att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen ökar det å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat uppförda anslaget till "vikariatsersättning, arfvoden, åt extra ordinarie tjenstemän, rit- och skrifbiträde" med 2,000 kronor, eller från 11,000 kronor till 13,000 kronor.

Vid bifall härtill kommer anslagstiteln "Väg- och Vattenbyggnadsstaten (deraf tvenne särskilda reservationsanslag till expenser för allmänna arbeten och till vägundersökningar, hvartdera å 30,000 kronor)" att höjas med 2,000 kronor eller från 133,700 kronor till 135,700 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till en entomologisk anstalt. [4.]

4:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte under denna anslagstitel bevilja till aflöning åt en föreståndare för en entomologisk anstalt vid landtbruksakademiens experimentalfält 4,000 kronor för år, till aflöning åt en assistent vid samma anstalt 1,000 kronor för år samt för anstaltens underhåll och drift 1,500 kronor för år, äfvensom medgifva, att föreståndarens aflöning efter innehafvarens af beställningen väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst efter det han blifvit antagen, finge höjas med 500 kronor och efter ytterligare fem års enahanda tjenstgöring å nyo höjas med 500 kronor;

kommande, i händelse af bifall härtill, anslaget till "befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar" att höjas med 6,500 kronor eller från 105,000 kronor till 111,500 kronor.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas i afseende å detta ärende, att från och med år 1880 af Kongl. Maj:t årligen anvisats medel för utbredning af kännedomen om de för landtbruket skadliga insekter och medlen att förekomma de förödelser, sådana insekter medföra. Dessa anvisningar, som utgått till och med 1892 med ett årligt belopp af 1,000 kronor och för åren 1893—1895 med 1,500 kronor årligen samt för innevarande år bestämts till 2,000 kronor, hade användts till aflönande af en entomolog eller instruktör, hvilken haft till uppdrag att verka i ofvan omförmälda syfte. Rörande instruktörens verksamhet hade meddelats närmare bestämmelser i ett af landtbruksstyrelsen den 4 mars 1890 för honom utfärdadt reglemente, enligt hvilket det ålåge honom: att söka utvidga kännedomen om de för landtbruket skadliga insekters utveckling äfvensom rörande de omständigheter, hvilka i allmänhet förorsakade deras förekomst, samt att särskildt söka utröna orsakerna dertill, att insekterna vid vissa tider i större mängd uppträdde, jemte sätten huru och medlen hvarigenom deras fortplantning och uppträdande kunde förekommas, hvarvid instruktören borde uppmärksamt följa och för sin verksamhet tillgodogöra sig den erfarenhet, som i andra länder vunnits i förevarande hänseenden; att efter förordnande af landtbruksstyrelsen besöka de orter, der härjningar af skadeinsekter förekommit och hvarifrån biträde af instruktören begärts hos styrelsen; samt att vid dessa besök noggrant undersöka de skador, som öfverklagats, och söka utreda alla dermed sammanhängande omständigheter samt derom underrätta vederbörande reqvirent äfvensom meddela honom råd till förekommande eller minskning af insekternas härjningar, hvarjemte instruktören hade att hvarje år till landtbruksstyrelsen afgifva berättelse öfver de af honom under året verkstälda förrättningar och dervid gjorda märkligare rön; och vore tillika i reglementet stadgadt, att den, som önskade biträde af instruktören, borde derom ingifva reqvisition till landtbruksstyrelsen, som derefter bestämde de förrättningar, som

borde af instruktören utföras, samt tidsföljden för dem och i öfverensstämmelse dermed uppgjorde plan för instruktörens resor.

Enligt hvad departementschefen vidare till statsrådsprotokollet meddelar, hade landtbruksakademien i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 16 oktober 1893, med öfverlemnande af en från Östergötlands läns hushållningssällskap till akademiens förvaltningskomité ställd skrift i ämnet, fäst uppmärksamheten å att enligt akademiens åsigt, med hänsyn till omfånget och betydelsen af de förluster, jordbruket i landet lede genom skadeinsekternas härjningar, de sålunda för deras bekämpande vidtagna åtgärderna icke vore tillfyllestgörande.

Akademien hade dervid till en början lemnat en redogörelse för åtskilliga af de mera farliga insekternas uppträdande, af hvilken redogörelse inhemtades, att ollonborren, som år 1833 endast förekommit vid foten af Hallandsås, redan de följande åren spridt sig till trakten af Halmstad och sedan vidare inom Halland samt nu uppträdde såsom skadedjur i största delen af nämnda provins, delar af Kristianstads och Malmöhus län och sedan 1889 inom Elfsborgs län på några ställen i gränstrakterna mot Halland, samt att den skada, som af denna insekt år 1889 förorsakats, uppskattats för Hallands län till öfver 550,000 kronor och för Kristianstads län till nästan lika mycket; att hvetemyggan, som vore utbredd från Skåne till Upland, enligt åren 1890—1891 af ofvan nämnde instruktör företagna undersökningar, förorsakat, att på Gotland mellan 9,5 och 21,13 procent samt i Upland och några andra provinser mellan 3 och 38 procent af hvetekornen blifvit skadade; att dvergkornflugan åren 1883—1884 å Gotland förorsakat en skada å kornet, som beräknats till icke mindre än 2 millioner kronor, och under de senare åren uppträdde åtminstone ända upp till Helsingland; att slökornflugan, som vore allmän i rikets mellersta provinser, derstädes under år 1891 förstört ända till 50 procent af kornskörden; samt att ängsmasken i landets norra provinser gång efter annan och senast år 1891 uppträdt i sådan mängd, att ängsmarken mångenstädes blifvit fullständigt renäten från allt grönt, och att den sistnämnda år häraf förorsakade skada i Norrbottens län uppskattats till 500,000 kronor.

I fråga om den nu af landtbruksstyrelsen anstälda instruktörens verksamhet hade — yttrar departementschefen vidare — akademien framhållit, hurusom enligt ofvan omförmälda för instruktören utfärdade reglemente hufvuduppgiften för nämnde tjensteman vore att meddela allmänheten upplysningar och råd med afseende på skadeinsekterna, hvilket syntes förutsätta, att han skulle vara i besittning af den insigt, som fordrades för att kunna meddela dessa råd och upplysningar, eller att han kunde på något håll få inhemta de kunskaper, han för fullgörande af sitt uppdrag måste ega, men att hvarje fackman på entomologiens område mer än väl visste, att detta icke vore eller kunde vara förhållandet. För att verkligen kunna komma till säkra och tillförlitliga resultat i fråga om bekämpandet af skadeinsekterna i vårt land vore det nödvändigt, att grundliga undersökningar och experiment gjordes, innan man

uppträdde och meddelade råd och upplysningar till allmänheten eller föresloge statsmagterna några bestämda åtgärder gent emot skadedjurens härjningar. Då omfånget och betydenheten af de förluster, jordbruket, på sätt ofvan omförmälts, lede genom ifrågavarande skadeinsekter, syntes fullt motivera ett det allmännas ingripande, föresloge akademien såsom den enda åtgärd, hvilken i detta fall kunde lända till verkligt gagn, inrättandet af en försöksstation, å hvilken för det första skadeinsekternas lefnadsvanor och utveckling jemte alla dithörande frågor kunde noggrant studeras och för det andra de medel, som mot dem kunde blifva föreslagna, finge grundligt pröfvas, innan de meddelades allmänheten. Dylika anstalter hade under den senare tiden inrättats på flera ställen i utlandet. Sålunda funnes inom nordamerikanska unionen redan sedan åtskilliga år tillbaka entomologiska försöksstationer i flera stater i samband med landtbruksförsöksstationer, och under år 1892 hade en med alla hjelpmedel väl utrustad centralanstalt för ifrågavarande undersökningar och försök öppnats i Washington. Att behofvet af en sådan station äfven här gjort sig gällande, framginge såväl deraf, att Östergötlands läns hushållningssällskap, på sätt ofvan nämnts, funnit sig föranlåtet hos akademiens förvaltningskomité hemställa om åtgärders vidtagande i nämnda syfte, som ock deraf, att den hos landtbruksstyrelsen anstälde entomologen flerstädes i sina till nämnda styrelse afgifna berättelser skarpt betonat detta behof och påpekat, att det i brist af en sådan station varit honom omöjligt att utföra flera undersökningar, som i en mängd fall varit nödvändiga för att komma till ett godt resultat — ett missförhållande, som framträdde så mycket skarpare, då det ställdes vid sidan af den del af instruktionen för ifrågavarande tjensteman, som innehölle, att han skulle genom egna undersökningar vinna kännedom i ämnet. Derest staten ville fordra något sådant, syntes den ock böra tillse, att det för den praktiske entomologen blefve möjligt att uppfylla de kraf, som ställdes på honom. Härför fordrades med nödvändighet en försöksstation. Många insekter behöfde nemligen en ganska lång tid, 1—4 år, för att genomgå hela sin utveckling eller utbildade de 2—3 ofta sins emellan olika generationer hvarje år. I hvilketdera fallet som helst blefve det nödvändigt, då man ville erhålla noggrann kännedom om utvecklingens alla enskildheter, att med oaflåtlig uppmärksamhet troget följa densamma steg för steg och dag efter dag. Detta läte sig emellertid ej göra, såvida man icke disponerade öfver nödig utrustning eller den ena dagen måste vara här och den andra der. En eller annan dags frånvaro kunde omintetgöra hela undersökningen, som då kanske ej kunde upptagas igen förr än nästa år eller efter ännu längre tids förlopp. Häraf vore tydligt, att alla sådana undersökningar endast kunde utföras vid en fast station, som vore försedd med nödig utrustning och hvars föreståndare ej upptoges af andra göromål, hvilka kunde lägga hinder i vägen för hans arbeten vid stationen. Då det emellertid stundom vore nödvändigt att besöka de trakter, som vore utsatta för insekthärjningar, syntes det akademien oundgängligt, att stationens föreståndare vid sin sida hade en assistent, som antingen kunde företaga resorna eller ock under före-

ståndarens frånvaro besörjde de pågående undersökningarna och experimenten. Utan en sådan anordning skulle stationen helt visst förlora en väsentlig del af sin betydelse. Visserligen kunde också tänkas, att den nuvarande entomologbefattningen hos landtbruksstyrelsen bibehölles oförändrad och ej sattes i någon förbindelse med stationen, men deraf skulle tydligen båda institutionerna i hög grad lida, i det att stationen ej vore säker om att få del af den erfarenhet, som entomologen på sina resor vunne, och denne senare å andra sidan komme att intaga samma svåra ställning som hittills eller ock blefve helt och hållet beroende af stationen.

Beträffande läget för den ifrågasatta försöksstationen hade akademien vidare anfört att, då de undersökningar, som derstädes borde företagas, kunde blifva af mycket olika art och stundom förutsatte insigter, som icke billigtvis kunde kräfvas af en och samma person, anstalten, till undvikande af de kostnader och svårigheter, som härigenom kunde uppstå, borde förläggas i närheten af hufvudstaden, så att den i alla dylika fall kunde påräkna stöd och hjelp af de öfriga statsinstitutioner, med hvilka den på grund af sakens egen natur måste stå i beröring. Genom ett sådant helt naturligt samarbete mellan olika institutioner blefve det isynnerhet för ett mindre land såsom Sverige lättare att utan alltför dryga kostnader följa med den vetenskapliga utvecklingen, och i detta särskilda fall skulle en sådan anordning medföra högst väsentliga besparingar och göra det möjligt för stationen att äfven med ett jemförelsevis ringa årsanslag ändock fylla sin uppgift. I fråga om ett dylikt samarbete mellan stationen och andra institutioner hade akademien påpekat ett par fall, då detsamma blefve alldeles nödvändigt. De sjukdomar hos insekter, som förorsakades af bakterier och andra parasitsvampar och hvilka ej sällan uppträdde såsom förhärjande epidemier, hade en mycket stor betydelse med afseende på den förevarande frågan, alldenstund man på grund af de senare årens iakttagelser och undersökningar syntes vara berättigad till den förhoppningen, att man i framtiden skulle kunna medelst ett planmessigt begagnande af dessa mikroorganismer i väsentlig mån förminska skadeinsekternas antal, och det måste derföre utan tvifvel för stationen blifva ett magtpåliggande arbete att verkställa experiment med dylika alstrare af insektsjukdomar. Studiet och renodlingen af dessa organismer vore emellertid en sak, som kräfde en särskild rätt dyrbar utrustning och speciel kunskap hos den, som skulle utföra dem. Skulle sådant ske vid sjelfva stationen, blefve det derför nödvändigt, att der äfven funnes anställd en bakteriolog. Detta borde dock numera ej vara behöfligt, då bakteriologiska anstalter komme att finnas i Stockholm såväl vid karolinska institutet som vid veterinärinstitutet, och staten väl kunde hafva rätt att fordra, det de undersökningar och renodlingar, som för stationen behöfdes, der måtte kunna blifva utförda. På samma sätt skulle det medföra dryga kostnader och årslångt arbete, om stationen skulle utrustas med alla de entomologiska samlingar och den litteratur, som behöfdes, ifall stationens tjenstemän ej kunde begagna sig af de samlingar, som staten i den vägen redan egde i riksmuseum. I öfrigt borde stationens läge väljas så, att i dess närmaste granskap

funnes i odling en så stor mångfald som möjligt af de i landet förekommande kulturväxterna, tillhörande såväl det egentliga landtbruket som äfven trädgårds- och skogsskötseln, enär endast derigenom åt stationens personal kunde på ett fullt ändamålsenligt sätt och i tillräcklig mängd beredas de tillfällen till iakttagelser å fältet och till inhemtande af nödiga upplysningar rörande de odlade växternas lefnadsförhållanden och sjelfva kulturtekniken, utan hvilka de entomologiska undersökningarna vid stationen näppeligen kunde få hela den betydelse för praktiken, som med dem afsåges; hvarförutom i en sådan omgifning stationen alltid borde kunna påräkna rik och beqväm tillgång på erforderligt material såväl af insekter för undersökningar och försök som af födoämnen för de förras lifnärande. Med afseende å nu berörda önskemål kunde enligt akademiens åsigt svårligen någon lämpligare plats väljas än landtbruksakademiens experimentalfält, hvilket måste anses på ett synnerligen tillfredsställande sätt uppfylla de nyssnämnda fordringarna, på samma gång det vore beläget inom hufvudstadens område samt dessutom erbjöde den stora fördelen att vara försedt med vetenskapliga institutioner, hvilka utan tvifvel i talrika fall skulle kunna vara till kraftigt stöd och god hjelp för arbetet vid den entomologiska stationen.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anfördt hade akademien hemstält, att vid akademiens experimentalfält måtte inrättas en försöksstation för experimentelt studium af skadeinsekterna samt af medlen till deras utrotande eller hämmandet af deras härjningar; och hade akademien för denna anstalt föreslagit följande organisation och stat:

Stationens skötsel borde närmast anförtros åt en föreståndare, som skulle vara skyldig att egna hela sin tid åt arbetena vid anstalten samt i allmänhet åt studier och forskningar på den praktiska entomologiens områden. Denne tjensteman hade följaktligen ansetts böra åtnjuta en aflöning af 4,000 kronor om året jemte två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter fem och tio års väl vitsordad tjenstgöring, hvaremot det icke ansetts nödigt att bereda honom bostad vid anstalten. Vid föreståndarens sida borde, af skäl som ofvan anförts, finnas en assistent, för hvilken, då hans tid och arbetskraft icke syntes behöfva fullständigt tagas i anspråk mera än sju månader (april—oktober) af året, akademien ansåge sig böra föreslå ett arfvode af 1,000 kronor jemte fri bostad och vedbrand. För stationens första uppsättning samt förseende med nödiga instrument och öfriga inventarier kräfdes ett anslag för en gång af 1,500 kronor och för dess underhåll och drift ett årligt anslag likaledes å 1,500 kronor, allt på sätt utlåtandet bifogade specifikationer närmare angåfve.

Af dessa specifikationer finnes den, som afser årsanslaget till anstaltens underhåll och drift, intagen å sid. 63 i statsrådsprotokollet; och tillåter utskottet sig att i fråga härom hänvisa till protokollet.

Akademien hade vidare anfört, att, då det icke vore möjligt att inrymma den ifrågasatta institutionen uti något af de å experimentalfältet nu befintliga hus, måste för densamma uppföras en ny byggnad, hvilken borde innehålla dels två större arbets-

eller laboratorierum och ett kallrum för insekters öfvervintring, dels ock bostadslägenheter för assistenten och för en dräng och hvilken jemte erforderliga uthus beräknats kosta omkring 10,000 kronor.

Jemte det akademien förbehållit sig att framdeles få inkomma med fullständig ritning och kostnadsberäkning för den ifrågasatta nybyggnaden, hade akademien anhållit att Kongl. Maj:t täcktes bereda tillgång till de för förslagets förverkligande sålunda erforderliga medel.

Med en sedermera ingifven skrifvelse hade akademien öfverlemnat ritning å den ifrågasatta byggnaden med dervid fogadt kostnadsförslag, slutande å 13,000 kronor; och hade öfverintendentsembetet i infordradt utlåtande förklarat sig icke hafva anledning till erinran emot ritningen eller kostnadsförslaget.

Departementschefen meddelar härefter, att, sedan landtbruksstyrelsen anbefalts att i ärendet afgifva utlåtande, hade styrelsen lemnat hushållningssällskapens ombud vid deras sammanträde i november år 1893 tillfälle att yttra sig; och hade dessa, enligt hvad af den i statsrådsprotokollet (sid. 63 och 64) intagna redogörelsen för deras yttrande inhemtas, i öfrigt anslutit sig till hvad landtbruksakademien föreslagit, men i fråga om de af akademien förslagsvis upptagna belopp för anstaltens första utredning och för dess drift ansett, att dessa anslag borde höjas, det förra till 3,000 kronor och det senare till 1,800 kronor. Ombuden hade derför anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om medels beviljande till inrättande af en entomologisk försöksanstalt vid landtbruksakademiens experimentalfält med anslagsbelopp i enlighet med de af ombuden angifna.

Förutom nu omförmälda yttrande af hushållningssällskapens ombud hade — fortsätter departementschefen — landtbruksstyrelsen med utlåtande af den 20 december 1893 till Kongl. Maj:t öfverlemnat en af entomologiska föreningen i Stockholm till styrelsen ingifven skrift i ämnet, hvari föreningen på det varmaste förordat landtbruksakademiens förslag, och hade styrelsen för egen del anfört hufvudsakligen följande:

I likhet med akademien ansåge landtbruksstyrelsen, att det nu utgående anslaget till befordrande af kännedomen om de för landtbruket skadliga insekter vore alldeles otillräckligt för att med detsamma skulle kunna åstadkommas några kraftiga åtgärder för vinnande af det ändamål, hvarom nu vore fråga. Härtill erfordrades, på sätt landtbruksakademien framhållit, att möjlighet bereddes för sakkunnige personer att med nutidens vetenskapliga hjelpmedel utforska ifrågavarande skadedjurs lefnadsförhållanden, lifsbetingelser och medlen att kunna utrota eller åtminstone förekomma deras härjningar, hvilket endast i otillräcklig grad och högst ofullständigt kunnat ske med det hittills utgående anslaget. Men det borde ej heller lemnas obeaktadt, att dessa forskningar, så intressanta de i sig sjelfva kunde vara, i förevarande fall likväl hade sitt gifna praktiska mål, som borde stadigt hållas i sigte, såvida forskningarna skulle hafva någon betydelse för det praktiska landtbruket; och om å ena

sidan ingenting borde eftergifvas i fordringarna på grundlig kännedom om ämnet, borde å andra sidan det vara lika vigtigt, att dessa forskningar så snart ske kunde ledde till några resultat, så att de cke först i en aflägsen, obestämd framtid komme den praktiske landtbrukaren till godo. Anstalten borde derför, synnerligen om någon särskild entomolog icke vidare behöfde såsom instruktör antagas, från början erhålla den dubbla uppgiften att, jemte ett grundligt studium af den praktiska entomologien i alla dess delar, göra denna vetenskap fruktbärande dels genom sträfvandet att söka utfinna botemedel mot skadliga insekter, dels ock genom meddelande af upplysningar och råd åt allmänheten i alla de afseenden, som kunde anses ligga inom området för institutionens verksamhet. Endast under förutsättning att anstalten erhölle denna afgjordt praktiska karakter, kunde landtbruksstyrelsens förbemälde instruktör undvaras och styrelsen förorda upprättandet af en dylik anstalt, som för öfrigt med afseende å dess nära sammanhang med landtbruksstyrelsens öfriga verksamhet och dess vigt för sjelfva landtbruksnäringen ovilkorligen syntes böra ställas under styrelsens ledning och inseende. Det dubbla ändamål, som anstalten skulle få, kräfde emellertid ett årligt anslag, som icke utan olägenhet kunde sättas lägre än det af landtbruksakademien föreslagna. Beträffande detaljerna af ifrågavarande förslag ansåge styrelsen sig endast böra erinra, att, ehuru många skäl talade för ifrågavarande anstalts förläggande till experimentalfältet, detta förslag, hvars utförande skulle erfordra uppförandet derstädes af en ny byggnad, syntes, åtminstone för närvarande, icke böra vinna afseende, enär all erfarenhet ännu saknades om bästa sättet för en dylik byggnads uppförande, och möjlighet utan tvifvel funnes att få mot ett pris, ej öfverstigande 500 kronor för år, hyra någon i hufvudstadens omedelbara närhet med goda kommunikationer försedd lägenhet, dit en dylik anstalt till en början och till dess någon erfarenhet vunnits om de fordringar, som borde ställas på den byggnad, der anstalten slutligen skulle inrymmas, kunde varda förlagd. I afseende å aflöningarne till föreståndaren och assistenten samt kostnaden för anstaltens underhåll och drift hade styrelsen beräknat enahanda belopp som landtbruksakademien, men ansett föreståndarens aflöning böra fördelas i lön med 2,500 kronor och tjenstgöringspenningar med 1,500 kronor, hvarjemte styrelsen ansett, att enahanda vilkor borde gälla för åtnjutande af föreståndarens aflöning och hvad anginge pension från allmänna indragningsstaten åt denne, som i samma afseenden bestämts i fråga om ledamot af landtbruksstyrelsen.

På grund af hvad sålunda anförts och då landtbruksstyrelsen icke hade något vidare att emot förslaget erinra, hemstälde styrelsen, under förutsättning att anstalten blefve inrättad på sätt styrelsen antydt, om proposition till Riksdagen i öfverensstämmelse med hvad styrelsen föreslagit.

Uti infordradt utlåtande af den 17 september 1894 hade, enligt hvad derefter till statsrådsprotokollet meddelas, landtbruksakademien i anledning af hvad uti ärendet blifvit anfördt erinrat, hurusom i fråga om akademiens förslag olika åsigter uttalats

endast beträffande vissa detaljer i den föreslagna anstaltens organisation och inrättning samt de för dess bringande till stånd nödiga anslagen äfvensom i fråga om förslaget att förlägga anstalten till experimentalfältet och der uppföra en ny byggnad för ändamålet; och hade akademien i afseende härå, bland annat, genmält — hvad anginge den föreslagna förhöjningen i anslaget till stationens drift och underhåll, hvilken skulle betingas af hänsynen till de resor, föreståndaren, utan att vara särskildt reqvirerad, kunde finna sig föranlåten företaga för insamling af insekter och studiet i naturen af deras lifsförhållanden — *att* akademien föreställde sig, att sådana resor af någon betydligare utsträckning endast mycket sällan borde ifrågakomma, samt att i sådant fall och der verkligt behof förelåge, anslag kunde lämpligare uppå särskild ansökan beredas för hvarje sådan resa än genom uppförandet af ett visst årligt belopp i anstaltens ordinarie budget; samt — hvad anginge landtbruksstyrelsens hemställan, att förslaget om uppförandet af en ny byggnad för anstalten och dess förläggande till experimentalfältet ej måtte bifallas — *att* den praktiskt entomologiska forskningen i allmänhet och i förhållande till andra naturvetenskapliga forskningsgrenar för sitt framgångsrika bedrifvande kräfde endast jemförelsevis enkla och föga kostsamma instrumentella hjelpmedel och icke erfordrade hvarken mycket vidlyftiga eller mycket komplicerade byggnader; att ritning och beskrifning å den antagligen nyaste och bästa anstalt af detta slag eller den förutnämnda centralanstalten i Washington varit tillgängliga vid den inom akademien verkställda utredningen af förevarande ärende, och att akademiens experimentalfält erbjöde för anstalten den bästa plats, som för närvarande kunde väljas, under det att deremot förhyrandet af en lägenhet på annat ställe i hufvudstadens granskap säkerligen skulle i stället för besparing medföra ökade kostnader för statsverket och vålla, att man finge en oändamålsenlig inrättning af institutionsbyggnaden.

Efter att sålunda hafva redogjort för hvad i ärendet förekommit, yttrar departementschefen för egen del följande:

"De förluster, som till följd af skadeinsekternas härjningar drabba den svenska jordbruksnäringen, äro, såsom redan blifvit erkändt, af den omfattning och allmänna betydelse, att ett ingripande från statens sida synes mig vara af behofvet påkalladt."

"Det torde tillåtas mig att erinra, hurusom Riksdagen åren 1890 och 1893, i anledning af derom aflåtna propositioner, medgifvit att till utrotande af ollonborrar finge af den så kallade undsättningsfonden disponeras för åren 1890, 1891 och 1892 tillhopa 60,000 kronor samt för 1893 till och med innevarande år likaledes 60,000 kronor. De anslag, som år för år ända från 1880 af Eders Kongl. Maj:t beviljats för utbredning af kännedomen om de för landtbruket skadliga insekter och medlen att förekomma deras förödelser, visa emellertid, att de förhållanden, som här äro i fråga, ingalunda äro af mera öfvergående eller sporadisk natur utan påkalla ett fortsatt systematiskt öfvervakande. Och ehuru allmänt torde vitsordas, att den af landtbruksstyrelsen antagne entomologen nitiskt och driftigt verkat i sitt kall, säger det

sig sjelft att, med den aflöning han åtnjutit och utan särskildt anslag till bestridande af kostnader för vederbörliga naturvetenskapliga försök, många spörsmål på hithörande områden förblifvit outredda, som eljest kunnat vinna en för våra landtmän lycklig lösning."

"Jag kan alltså icke annat än dela den uppfattning, som gör sig gällande i nu omförmälda underdåniga framställningar och som äfven fått sitt uttryck i särskilda vid senaste riksdag väckta motioner, att nemligen mera permanenta åtgärder böra af staten vidtagas till förekommande af förödelserna af de här i riket förekommande skadeinsekterna. Såsom enstämmigt framhållits af de myndigheter, hvilka i ärendet sig yttrat, torde någon säkrare väg härför icke gifvas än att genom inrättande af en entomologisk försöksanstalt bereda sakkunnige personer möjlighet att med nutidens vetenskapliga hjelpmedel utforska de ifrågavarande skadedjurens lefnadsförhållanden och medlen att kunna utrota dem eller inskränka deras härjningar. Jag anser mig derför böra tillstyrka upprättandet af en dylik anstalt. Att öfvervägande skäl tala för att denna anstalt lämpligast bör förläggas till landtbruksakademiens experimentalfält, synes mig framgå af hvad i ärendet af akademien anförts. Skulle anstalten förläggas till en lägenhet, som kunde erhållas för en hyra af allenast 500 kronor för år, befarar jag, att hvarken anstalten blefve för sitt ändamål tjenlig eller assistenten för göromålens skötande i hvad på honom ankomme nöjaktigt kompetent."

"Enär, enligt hvad upplyst blifvit, å experimentalfältet icke finnes någon för anstalten användbar lokal, torde alltså en ny byggnad behöfva derstädes för ändamålet uppföras, och lärer, äfven om kostnaden derför icke skulle kunna nedbringas under kostnadsförslagets slutsumma, utgiften derför kunna bestridas med för Eders Kongl. Maj:t tillgängliga medel. Af dylika medel torde ock kostnaden för anstaltens första utrustning kunna betäckas."

"Förutom den teoretiska verksamhet, som, enligt hvad ofvan antydts, skulle tillkomma anstalten, men som endast skulle afse att tjena till underlag för anstaltens egentliga rent praktiska syfte och hvars resultat borde offentliggöras genom redogörelser och anvisningar, så affattade, att den stora allmänheten kunde omedelbart tillgodogöra sig desamma, torde personalen vid anstalten jemväl böra få till åliggande att, likasom den nu anstälde entomologen eller instruktören, träda i direkt beröring med allmänheten och bispringa enskilde med råd och anvisningar i speciella fall. Då detta uppenbarligen ej alltid kan ske, med mindre undersökning å stället företages, och så väl af denna anledning som för utförande af det anstalten åliggande forskningsarbetet mer eller mindre vidsträckta resor under den varmare delen af året lära behöfva företagas, men de undersökningar, som skola vid anstalten verkställas, under vissa tider kräfva ständig närvaro derstädes af en sakkunnig person, lärer personalen vid anstalten, på sätt landtbruksakademien anfört, icke kunna inskränkas till mindre än två personer, nemligen en föreståndare, åt hvilken anstaltens skötsel närmast skulle anförtros och som skulle vara skyldig att egna hela sin tid åt arbetena vid anstalten

samt i allmänhet åt studier och forskningar på den praktiska entomologiens område, samt en assistent, som skulle biträda föreståndaren i dennes göromål, men hvars tid dock icke torde behöfva till fullo tagas i anspråk mera än omkring sju månader om året. I afseende å det biträde, personalen skulle komma att lemna de enskilde, torde böra stadgas detsamma, som nu gäller angående instruktören, eller att vederbörande, som åstunda biträde, skola hafva att inkomma med reqvisition till landtbruksstyrelsen, som derefter hade att, efter det föreståndarens yttrande inhemtats, bestämma, hvilka förrättningar skulle företagas och uppgöra plan för resorna, som efter omständigheterna torde kunna uppdragas antingen åt föreståndaren ensam eller mellan honom och assistenten fördelas. För sådana resor, som af landtbruksstyrelsen på grund af enskildes reqvisition eller eljest i reseplanen upptoges, synes högre ersättning icke böra utgå, än som entomologen hittills tillerkänts, eller sådan godtgörelse, som tillkommer statens för landtbrukets utveckling kringresande undervisare."

"Under det att föreståndarens ställning, hvad beträffar hans försöksverksamhet skulle blifva ungefär lika sjelfständig som föreståndarnes för den agrikulturkemiska stationen och den växtfysiologiska anstalten vid experimentalfältet, skulle han deremot i fråga om sin rent praktiska verksamhet vara ställd under landtbruksstyrelsen. Hvad angår aflöningen åt föreståndaren, så torde den, på sätt i ärendet föreslagits, böra utgå med 4,000 kronor för år samt med två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 års tjenstgöring, och således blifva lika med agrikulturkemistens och växtfysiologens i penningar bestämda aflöningar. Ehuru dessa begge dessutom åtnjuta fri bostad vid experimentalfältet, en förmån, som åtminstone för närvarande icke kan beredas föreståndaren för den nya anstalten, anser jag mig kunna biträda hvad i fråga om beloppet af föreståndarens aflöning blifvit ifrågasatt, hvaremot, lika litet nu som vid bestämmande af föreståndarnes för de öfriga anstalterna vid experimentalfältet aflöningar, någon anledning förefinnes att fördela aflöningen, som egentligen har naturen af ett arfvode, i lön och tjenstgöringspenningar. Lika litet torde nu böra ifrågakomma att föreslå sådana vilkor för aflöningens åtnjutande, som i allmänhet bestämmas vid reglering af embetsverk, eller någon viss pension åt föreståndaren, utan synes han äfven i dessa hänseenden böra likställas med de begge öfrige föreståndarne, i fråga om hvilka härutinnan ingenting särskildt blifvit stadgadt."

"Hvad beträffar assistentens arfvode samt det för anstaltens underhåll och drift erforderliga anslag, instämmer jag med landtbruksakademien och anser sålunda arfvodet böra bestämmas till 1,000 kronor och anslaget för anstaltens drift och underhåll till 1,500 kronor."

I enlighet med hvad sålunda af departementschefen anförts och med anhållan att framdeles få underställa Kongl. Maj:ts slutliga pröfning frågan om det belopp, som borde för anstaltens ordnande af tillgängliga medel anvisas, hemstälde derefter departementschefen om aflåtande till Riksdagen af den framställning, som ofvan nämnts.

Utskottet, som finner vigtiga skäl tala för att en anstalt af den art, Kongl. Maj:t nu föreslagit, må komma till stånd, har emellertid velat framhålla, att den nytta, som dermed kan vinnas, torde vara i väsentlig mån beroende derpå, att anstaltens verksamhet ledes i en verkligt praktisk rigtning. Ur denna synpunkt och på de skäl, som i öfrigt blifvit af landtbruksstyrelsen uti dess i ärendet afgifna utlåtande till stöd härför anförda, anser sig utskottet endast under den förutsättning kunna förorda inrättandet af den föreslagna entomologiska anstalten, att densamma varder ställd under landtbruksstyrelsen, som sålunda bör öfver dess verksamhet i alla delar utöfva inseende.

Beträffande platsen för ifrågavarande anstalt likasom hvad angår den för anstalten erforderliga lokalen, anser sig utskottet, då fråga om anvisande af i nämnda afseende erforderliga medel icke föreligger, sakna anledning till annat yttrande, än att de enligt statsrådsprotokollet beräknade kostnaderna för uppförande af en nybyggnad för anstalten synas väl höga.

På grund af hvad sålunda anförts och då utskottet vid Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning i öfrigt icke haft annat att erinra, än att föreståndarens aflöning lämpligen synes böra, på sätt landtbruksstyrelsen föreslagit, fördelas i lön och tjenstgöringspenningar, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen, för inrättande af en under landtbruksstyrelsen ställd entomologisk anstalt, beviljar till aflöning åt en föreståndare för samma anstalt 4,000 kronor för år, deraf 2,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor i tjenstgöringspenningar, till aflöning åt en assistent vid anstalten 1,000 kronor för år samt för anstaltens underhåll och drift 1,500 kronor för år, äfvensom medgifver, att föreståndarens aflöning efter innehafvarens af beställningen väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst efter det han blifvit antagen, må höjas med 500 kronor och efter ytterligare fem års enahanda tjenstgöring ånyo höjas med 500 kronor.

Vid bifall härtill kommer anslaget till "befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar" att höjas med 6,500 kronor, eller från 105,000 kronor till 111,500 kronor.

Fiskerinäringens understöd.

5:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen medgifva, att de för bekostande af förste och andre fiskeriassistenternas resor afsedda, under denna anslagstitel uppförda *Aug. höjning af anslaget till fiskeri-assistenternas resor m. m.*

[5.]

belopp måtte höjas för hvardera fiskeriassistenten med 500 kronor eller från 1,000 kronor till 1,500 kronor och sålunda med tillhopa 1,000 kronor.

I afeeende å denna fråga har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört, hurusom från anslaget till fiskerinäringens understöd utginge aflöningar till två under landtbruksstyrelsen stälda fiskeritjenstemän, nemligen förste och andre fiskeriassistenterna, hvilkas löner vore bestämda, för förste fiskeriassistenten till 2,000 kronor, med rätt för honom att erhålla två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, det ena efter 5 och det andra efter 10 års tjenstgöring, samt för andre fiskeriassistenten till 1,500 kronor, med rätt till ett ålderstillägg å 500 kronor efter 5 års tjenstgöring. Dessutom vore, enligt Riksdagens uti särskilda skrifvelser den 13 maj 1869 och den 21 maj 1875 lemnade medgifvanden, af det under denna titel uppförda anslag till bekostande af fiskeriassistenternas resor anvisadt ett belopp af 1,000 kronor för en hvar af dem; och utginge af dessa medel, för hvilkas användande till det afsedda ändamålet assistenterna vore skyldiga att redovisa, till dem rese- och traktamentsersättning enligt fjerde klassen i resereglementet. Ifrågavarande tjenstemän hade till åliggande hufvudsakligen att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar i fråga om fiskets vård m. m. samt att utföra undersökningar af landets fiskevatten och de förhållanden, under hvilka fiskerinäringen i olika delar af landet bedrefves. Ett behörigt fullgörande häraf påkallade naturligen assistenternas personliga närvaro å skilda orter inom riket, och de resor, hvilka assistenterna sålunda vore nödsakade att företaga, utfördes efter dem af landtbruksstyrelsen meddelade förordnanden eller i enlighet med af nämnda styrelse fastställda reseplaner. För sjelfva förrättningarna, som af enskilde påkallats och hvilka uti fiskeriassistenternas reseplaner upptagits, erlade reqvirenterna dagarfvoden till assistenterna efter i allmänhet 4 kronor 50 öre för hvarje dag, som i sin helhet eller till någon del för förrättningen åtginge, hvarjemte reqvirenterna vore pligtige att tillhandahålla assistenterna bostad m. m. För extra förrättning, d. v. s. sådan, som ej inginge i reseplan, gäldade vederbörande reqvirent derjemte resekostnads- och traktamentsersättningen.

Enligt hvad departementschefen härefter meddelat, hade landtbruksstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 24 oktober 1894 anfört, att till följd af nu stadgade begränsning af fiskeriassistenternas rescanslag det ofta inträffade antingen att desse tjenstemän icke erhölle full ersättning för de af dem gjorda resor och förrättningar, eller också att en eller flera af de i reseplanen upptagna förrättningarna måste inställas af skäl, att reseanslaget vore förbrukadt eller hvad deraf återstode icke vore tillräckligt att betäcka kostnaden för ifrågasatta förrättningar; att, om än åtskilliga af de förrättningar, som fiskeritjenstemännen hade att utföra, vore af den beskaffenhet, att de utan skada kunde till annat år uppskjutas, det dock å andra sidan hände, att ett uppskof med förrättningarna kunde vålla verklig olägenhet; samt att, då de af enskilde reqvirerade förrättningarna i främsta rummet syntes böra utföras, af ofvan

åberopade förhållande äfven blefve en följd, att den vigtiga sida af dessa tjenstemäns verksamhet, som afsåge undersökningen af landets fiskevatten med hvad dertill hörde, ej sällan måste stå tillbaka; och hade landtbruksstyrelsen, under framhållande att, intilldess behofvet af flera fiskeritjenstemän, hvilket med hänsyn till landets stora utsträckning redan länge gjort sig känbart, kunde blifva fyldt, ofvan åberopade olägenhet skulle kunna, åtminstone till någon del afhjelpas, derest de redan befintliga tjenstemännens reseanslag blefve förhöjda, hemstält att af anslaget till fiskerinäringens understöd måtte till bekostande af förste och andre fiskeriassistenternas resor få på reqvisition i vanlig ordning till en hvar af dem utanordnas ett belopp af högst 1,500 kronor.

Statskontoret, som till följd af erhållen remiss den 28 december 1894 häröfver afgifvit utlåtande, hade, enligt hvad departementschefen vidare meddelar, dervid förklarat sig ej hafva något att erinra mot bifall till förevarande framställning.

För egen del yttrar departementschefen härefter, att, då, såsom ofvan antydts, de tjensteresor, hvilka det tillkomme fiskeriassistenterna att företaga, utgjorde det hufvudsakligaste af desse tjenstemäns åligganden, ansåge departementschefen det vara af vigt, att de för dessa resor tillgängliga medel icke vore för knappt tillagna. Af hvad landtbruksstyrelsen anfört äfvensom af den utaf statskontoret lemnade uppgiften angående beloppen af de utaf fiskeriassistenterna under åren 1889—1893 afgifna räkningar å ersättning för verkstälda tjensteresor syntes emellertid framgå, att de till desse tjenstemäns resor nu afsedda belopp vore för ändamålet otillräckliga. En förhöjning af dessa belopp vore derför af behof påkallad; och syntes den af landtbruksstyrelsen för hvartdera reseanslaget föreslagna ökning af 500 kronor, vara, åtminstone för närvarande, skälig; hvarjemte påpekats att en sådan ökning icke vore af beskaffenhet att behöfva föranleda till förhöjning af det anslag, hvarifrån reseersättningarne utginge.

Utskottet har i sammanhang med ofvan omförmälda framställning haft att behandla en af herr *A. V. Ljungman* i Andra Kammaren väckt motion (n:o 208), deri motionären, med hänvisning ej mindre till Riksdagens skrifvelse den 15 maj 1889 (n:o 67), angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, och till motionärens vid nästlidet års riksdag i Andra Kammaren väckta motioner n:o 149 och 150 samt hans anföranden vid dessa motioners behandling i Andra Kammaren, än äfven till den ytterligare motivering, han framdeles under riksdagens lopp ärnade meddela statsutskottet, hemstält, det måtte Riksdagen besluta att, med nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd från 42,000 kronor till 40,000 kronor, fastställa såsom vilkor för anslagets anlitande, att det allenast må användas till de ur fiskerihänsyn "praktiska behofvens tillfredsställande".

I den af motionären åberopade skrifvelsen har Riksdagen under 10:de punkten jemte anmälan, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, höjt anslaget till fiskerinäringens befrämjande från 17,600 kronor till 42,000 kronor, tillika uttalat den uppfattning, att medlen i första hand borde användas till de prak-

tiska behofvens tillgodoseende och icke, utan Riksdagens vidare hörande, till fortgående statistiska arbeten.

I en till utskottet ingifven promemoria har motionären till belysande af ändamålet med den föreslagna nedsättningen af ifrågavarande anslag anfört, bland annat, att af anslaget bestridts kostnader för anställande af naturvetenskapliga forskningar, hvilka icke stode i något egentligt samband med fiskerinäringen, i följd hvaraf praktiska åtgärder till fiskets befrämjande blifvit åsidosatta.

Då, såsom ofvan meddelats, Riksdagen vid beviljande af det för fiskerinäringens befrämjande nu utgående anslaget uttryckligen framhållit, att detsamma vore i första hand afsedt för tillgodoseende af de praktiska behofven, är utskottet förvissadt, att anslaget ock varder i enlighet härmed användt, hvadan motionärens förslag om fastställande i ofvan angifna syfte af vilkor för anslagets anlitande icke torde förtjena afseende. Men då utskottet inhemtat, att af detta anslag, som, enligt hvad ofvan nämnts, år 1889 höjdes från 17,600 kronor till 42,000 kronor, för ifrågavarande ändamål derefter utgått allenast följande belopp, nemligen

år 1890	27,939: 70
„ 1891	27,529: 28
„ 1892	23,224: 05
„ 1893	24,653: 75 och
„ 1894	24,424: 10,

har utskottet funnit anslaget vara bestämdt till högre belopp än behofvet synes kräfva, hvadan utskottet, som det tillkommer att tillse, huruvida nödiga indragningar och besparingar kunna ega rum, ansett sig böra hemställa om anslagets nedsättande till 35,000 kronor.

Med afseende härå och då utskottet icke haft något att erinra emot Kongl. Maj:ts förslag om höjning i de för fiskeriassistenternas resor afsedda, från förevarande anslag utgående belopp, får utskottet föreslå:

a) att Riksdagen må medgifva, att de för bekostande af förste och andre fiskeriassistenternas resor afsedda, under anslaget till fiskerinäringens understöd uppförda belopp må från och med år 1897 höjas för hvardera fiskeriassistenten med 500 kronor eller från 1,000 kronor till 1,500 kronor och sålunda med tillhopa 1,000 kronor; samt

b) att Riksdagen, med afslag i öfrigt å herr Ljungmans ifrågavarande motion, må bestämma anslaget till fiskerinäringens understöd till 35,000 kronor.

Skiften och afvittringar.

6:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa, *Ang. godtgörelse åt afvittringslandtmätare m. m.* [6.]

att Riksdagen må dels medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1897 för afvittringslandtmätarne i Vesterbottens och Norrbottens län kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjenstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken; dels ock för år 1897 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

7:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att höja förslagsanslaget "skrifmaterialier och expenser, ved m. m." med 100,393 kronor eller från 119,500 kronor till 219,893 kronor. *Ang. höjning af anslaget till skrifmaterialier m. m.* [7.]

Departementschefen har till statsrådsprotokollet anfört, att å ifrågavarande förslagsanslag, som i 1880 års riksstat varit uppfördt till ett belopp af 88,634 kronor 87 öre, men derefter upptagits till omkring 118,000 kronor och i riksstaten för innevarande år vore upptaget till 119,500 kronor, utgifterna redan år 1881 belöpt sig till 171,162 kronor 28 öre och sedermera uppgått till följande belopp, ören oräknade, nemligen: 1882 till 183,047 kronor, 1883 till 177,924 kronor, 1884 till 195,623 kronor, 1885 till 203,421 kronor, 1886 till 220,532 kronor, 1887 till 237,849 kronor, 1888 till 248,179 kronor, 1889 till 228,497 kronor, 1890 till 227,563 kronor, 1891 till 219,004 kronor, 1892 till 228,518 kronor, 1893 till 234,206 kronor och 1894 till 235,099 kronor. Då utgifterna således hvarje år betydligt öfverskridit de beräknade beloppen, hvilket härledde sig af den ständigt fortgående ökningen i de ärenden, som handlades såväl inom civildepartementet som hos derunder lydande embetsverk, ansåge departementschefen af denna anledning ifrågavarande anslag böra höjas med åtminstone 100,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall; dock att i detta anslag må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Öfriga ordinarie anslag.

Ang. öfriga ordinarie anslag.

8:o) Beträffande öfriga, här ofvan ej särskildt nämnda ordinarie anslag å sjette hufvudtiteln har någon förändring icke blifvit ifrågasatt; och hemställer utskottet,

att samtliga här ofvan icke särskildt omförmälda ordinarie anslag under sjette hufvudtiteln må för år 1897 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat.

Patent- och registreringsväsendet.

Ang. disposition af patent- och varumärkesafgifter samt vissa andra registreringsafgifter.

[8.]

9:o) Kongl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen medgifva,

att afgifterna för patent och för registrering af varumärken finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka Kongl. Maj:t funne betingas af tillämpning under år 1897 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken; samt

att afgifterna för registrering af aktiebolag och föreningar för ekonomisk verksamhet och för andra uppgifter till aktiebolags- och föreningsregistren äfvensom för anmälanden till handelsregistren finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka Kongl. Maj:t funne betingas af tillämpning under år 1897 af lagen om aktiebolag, lagen om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lagen om registrering af bankaktiebolag, lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, lagen om handelsregister, firma och prokura tillika med lagen om ändring i vissa delar af sistnämnda lag samt lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat hurusom, i öfverensstämmelse med hvad vid aflåtande af proposition (n:o 25) till 1884 års Riksdag, angående anslag till kommerskollegium för nästföljande år med mera, af dåvarande chefen för civildepartementet blifvit antydt, för handhafvande af bestyret med ärenden angående patent och registrering af varumärken med ingången af år 1885 anordnats en särskild byrå inom kommerskollegium, benämnd patentbyrån. Efter kommerskollegii omorganisation år 1891 hade — fortsätter departementschefen — patentbyrån utgjort en sjelfständig myndighet, som föreståtts af en byråchef och i öfrigt bestått af en tekniskt bildad ledamot, benämnd öfveringeniör, hvilken haft att ur teknisk synpunkt granska inkommande patentansökningar, en jemväl tekniskt bildad sekreterare, som jemte vanliga sekreteraregöromål haft bestyret med redaktionen af patentbeskrifningarna och byråns öfriga publikationer, en registrator och arkivarie samt ett antal biträdande ingeniörer, hvilka biträdt öfveringeniören med nyhetsgranskning af de uppfinningar, som anmälts till patentering. Enligt af Riksdagen för hvarje år lemnadt medgifvande hade patentbyråns utgifter bestridts af afgifterna för patent och registrering af varumärken, hvilka ej blott varit för ändamålet tillräckliga, utan ock lemnat ej obetydliga

öfverskott. Dessa öfverskott, som af byrån för hvarje år aflemnats till statskontoret och derstädes särskildt bokförts, uppginge för närvarande, oberäknadt det ännu ej inlevererade öfverskottet för år 1895, till sammanräknadt 135,008 kronor 25 öre.

Antalet patentansökningar hade emellertid sedan år 1886 varit i oafbrutet stigande. Nämnda år utgjorde antalet 604. År 1893 hade det successivt ökats till 1,036 och nästföljande år, i sammanhang med den då genomförda nedsättningen af patentafgifterna, i ett slag sprungit upp till 1,386. Under år 1895 hade antalet ytterligare stigit till 1,460. I anledning häraf hade embetsverkets arbetskrafter med ingången af innevarande år måst förstärkas, hvarvid, jemte det att den hittills varande sekreteraren, med bibehållande af sin befattning med verkets publikationer, fått öfvertaga den tekniska granskningen och föredragningen af en del patentansökningar, inrättats ytterligare en sekreterarebefattning, hvars innehafvare hade att, jemte skötandet af de vanliga sekreteraregöromålen, såsom ledamot i verket bereda och föredraga registreringsansökningar och öfriga ärenden, för hvilkas handläggning särskilda tekniska insigter ej erfordrades, äfvensom en bokhållarebefattning. Med hänsyn, bland annat, till svårigheten att för det till de biträdande ingeniörerna utgående arfvodet, 1,500 kronor, för dessa befattningar alltid förvärfva fullt lämpliga krafter, hade derjemte inrättats fyra befattningar, i aflöningshänseende likstälda med första gradens tjenster, hvilkas innehafvare benämnts byråingeniörer. I sammanhang härmed hade embetsverkets hittills varande mindre egentliga benämning utbytts mot "patent- och registreringsverket", och hade instruktion och stat för nämnda ver , att tills vidare gälla från och med ingången af innevarande år, af Kongl. Maj:t fastställts den 29 november nästlidna år.

Denna stat slutade på en summa af 94,200 kronor, hvartill komme: å en del aflöningar efter viss tjenstetid beviljade tillägg, hufvudsakligen motsvarande de ålderstillägg, som utginge i de å ordinarie stat uppförda embetsverken, och för närvarande sammanräknade uppgående till 2,700 kronor; det, på grund af Sveriges deltagande i den så kallade patentunionen, till upprätthållande af dess internationella byrå i Bern utgående bidrag, omkring 1,500 kronor; äfvensom hyra för embetsverkets lokal, som under år 1895 måst utvidgas, 5,600 kronor. Kostnaderna för patent- och registreringsväsendets uppehållande vore sålunda för närvarande beräknade till 104,000 kronor, hvarvid dock borde erinras, att vissa bland dessa kostnader och särskildt de, som afsåge verkets publikationer, icke kunde på förhand med visshet beräknas, enär de i väsentlig mån vore beroende af antalet inkommande patentansökningar. I den mån detta antal ökades, komme dock äfven verkets inkomster att stiga.

Till jemförelse med hittills varande förhållanden och för bedömande i hvad mån de sålunda upptagna utgifterna borde kunna täckas af verkets antagliga inkomster, har departementschefen från en af embetsverkets chef aflemnad promemoria meddelat, att inkomsterna under år 1895 utgjort:

Afgifter för 1,460 patentansökningar (deraf 3 obetalda)	kronor	29,140: —
Årsafgifter för patent	„	70,810: —
Afgifter för 340 registreringsansökningar (deraf 1 obetald)	„	13,560: —
Afgifter för 554 ansökningar om förnyad registrering	„	5,540: —
För försålda publikationer	„	2,376: 75
	Summa kronor	121,426: 75

samt att utgifterna, hvilka dock, då räkenskaperna ännu icke vore afslutade, ej kunde med full noggrannhet uppgifvas, under samma år uppgått till 99,401 kronor 38 öre, af hvilket belopp de vigtigaste posterna utgjorts af aflöningar och arfvoden 45,124 kronor 67 öre, embetsverkets publikationer 31,127 kronor 92 öre, återstälda patent- och registreringsafgifter 2,415 kronor, utgifter för embetsverkets bibliotek 2,610 kronor 75 öre, renskrifning 3,139 kronor 33 öre, bidrag till upprätthållande af patentunionens internationella byrå i Bern 1,587 kronor 26 öre samt hyra för embetsverkets lokal 4,800 kronor.

För år 1894 belöpte sig patentbyråns inkomster till 104,469 kronor och dess utgifter till 96,749 kronor 84 öre. Antalet patentansökningar år 1894 utgjorde, såsom redan förut nämnts, 1,386, antalet registreringsansökningar 268.

Patent- och registreringsmyndighetens förut omförmälda ändrade benämning hade, enligt hvad departementschefen vidare anfört betingats, förutom af skäl som ofvan angifvits, jemväl af den mera omfattande verksamhet, som för detta embetsverk med nästkommande års ingång stälts i utsigt. Vid behandlingen af Kongl. Maj:ts proposition till nästlidna års Riksdag med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag m. m. hade nemligen det med anledning af nämnda proposition tillsatta särskilda utskottet, efter att hafva anfört de skäl, som, enligt utskottets uppfattning, talade mot aktiebolagsregistreringens förläggande vare sig till någon byrå inom civildepartementet eller till justitiedepartementets statistiska byrå eller till kommerskollegium, yttrat, att utskottet hade skäl att antaga, att inom den närmaste framtiden till Kongl. Maj:t skulle inkomma framställning om förstärkande af patentbyråns personal, samt att med den förstärkning, som sålunda i allt fall blefve nödig, byrån, åtminstone om ytterligare en notarieplats inrättades, kunde medhinna jemväl ombesörjande af aktiebolagsregistreringen; att med den sålunda antydda såväl som med hvarje annan anordning af registreringen i fråga dock extra biträde syntes erfordras för den öfvergångstid, hvarunder de redan i verksamhet varande aktiebolagens registrering enligt den nya lagen genomfördes, men att, bortsedt från detta tillfälliga och öfvergående behof, för hvars tillfredsställande medel tydligen lätt bereddes genom de under samma tid rikligare inflytande registreringsafgifterna, kostnaderna skulle blifva ganska ringa, enär, äfven om man, i betraktande deraf att åtskilliga allmänna kostnader (för chefen, registratorn, vaktbetjening och lokal) bestredes uteslutande af patent- och varumärkesmedel, utginge derifrån, att aflöningarne för en ny administrativ sekreterare och en

ny notarie borde med hela sitt belopp påföras aktiebolagsregistreringen, dessa utgifter antagligen ej behöfde öfverstiga 6,000 à 8,000 kronor.

I öfverensstämmelse härmed hade ock — fortsätter departementschefen — i det förslag till kungörelse om aktiebolagsregistrets förande med mera, som numera utarbetats af lagbyrån, patent- och registreringsverket betecknats såsom den myndighet, som skulle föra nämnda register, hvarjemte bemälda embetsverk fått befallning att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till den ändring af dess organisation, som häraf kunde påkallas. Då detta förslag ännu ej afgifvits, vore departementschefen för närvarande ej i tillfälle att med full visshet bedöma, huruvida utskottets antagande i fråga om de arbetskrafter, som i och för aktiebolagsregistreringen erfordrades, vore rigtigt, och såväl på grund af svårigheten att på förhand beräkna omfattningen af det arbete, som registreringen kunde påkalla, som ock särskildt med hänsyn till det behof af extra biträde, som, enligt hvad utskottet ock framhållit, under den öfvergångstid, hvarunder de redan i verksamhet varande aktiebolagens registrering skulle genomföras, torde göra sig gällande, syntes nödig försigtighet böra föranleda att, i likhet med hvad vid patentbyråns bildande skedde, de tjenstemän, hvilka erfordrades uteslutande för aktiebolagsregistreringen, till en början förordnades endast för viss bestämd tid, under hvilken något större erfarenhet om det verkliga behofvet af arbetskrafter kunde vinnas.

Lika litet som i fråga om administrationskostnaderna syntes någon säker beräkning på förhand kunna uppgöras med afseende å kostnaden för kungörande af registrerade uppgifter om aktiebolag. Så väl med hänsyn härtill som i betraktande af hvad i fråga om kostnaderna för patentverkets verksamhet hittills bestämts, ansåge departementschefen för närvarande af Riksdagen endast böra utverkas medgifvande till användandet af inflytande afgifter för registrering af uppgifter angående aktiebolag till bestridande af de utgifter, hvilka betingades af tillämpningen under år 1897 af lagarna om aktiebolag, om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, och om registrering af bankaktiebolag.

Frågan härom borde emellertid lämpligen behandlas i sammanhang med frågan om dispositionen af öfriga likartade registreringsafgifter, nemligen ej mindre de för närvarande på grund af lagen angående handelsregister, firma och prokura utgående, än ock de, hvilka komme att utgå på grund af den med 1897 års ingång i kraft trädande lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet. Med afseende härå har departementschefen till en början erinrat derom, att, sedan genom förstnämnda lag bestämts, att närmare föreskrifter om afgifterna för registreringen och för dess kungörande samt tid och sätt för utgifvande af den i lagens 4 § föreskrifna samling för hela riket af kungjorda anmälanden till handelsregistret skulle af Kongl. Maj:t meddelas, Kongl. Maj:t dels genom kungörelse den 4 november 1887 bestämt registreringsafgifternas belopp, dels ock genom kungörelse den 22 december samma år om dessa afgifter meddelat närmare föreskrifter, enligt hvilka, i korthet sagdt,

stadsmyndigheterna, utom Stockholm, tills vidare uppbure dessa afgifter utan redovisningsskyldighet till statsverket mot skyldighet för städerna att vidkännas alla med registreringen och dess kungörande förenade utgifter, samt öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande inför kammarrätten årligen redovisade för de till dem inflytande afgifter, med hvilka de bestrede utgifterna för handelsregistrens anskaffande och registreringens kungörande, hvarjemte de årligen inlevererade befintliga öfverskott till statskontoret, der de särskildt för sig bokfördes. Af dessa öfverskott bestredes bland annat kostnaden för nyssnämnda, i firmalagen föreskrifna samling af anmälanden för hela riket, hvilken samling för närvarande utgåfves under tillsyn af en tjensteman inom civildepartementet. I hvad sålunda blifvit föreskrifvet komme i följd af de nya bolagslagarna ej att ske väsentligen annan ändring, än att bestämmelserna angående afgifternas belopp i vissa fall ej komme att ega tillämplighet. Bestyret med omnämnda samling borde emellertid för framtiden öfverflyttas till registreringsmyndigheten för aktiebolag, för att samlingen skulle kunna utgifvas i sammanhang med de likartade samlingar, hvilka omförmäldes i 71 § af lagen om aktiebolag och 61 § af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet. Till nämnda myndighet borde på grund häraf någon ersättning utgå äfven af de registreringsafgifter, hvilka ej hänförde sig till aktiebolag.

Med afseende å registreringsafgifterna för aktiebolag hade utskottet anfört, bland annat, att utskottet utgått från den förutsättning, att kostnaden för kungörande af registrerade uppgifter borde betäckas genom inkomsten af registreringsafgifter lika för alla aktiebolag, medan deremot registreringsafgifterna i öfrigt borde graderas efter aktiekapitalens storlek, samt att afgifter af det senare slaget borde förekomma endast vid den första registreringen af hvarje aktiebolag och vid registrering af aktiekapitalets ökande. Någon förhöjning af de fasta afgifterna ansåge utskottet icke böra erfordras, enär, så vidt utskottet kunnat erfara, de nu utgående afgifterna varit fullt tillräckliga för betäckande af kungörelsekostnaden. Med afseende åter å de variabla afgifterna, med hvilkas afkastning kostnaden för registreringsmyndigheten borde täckas, hade utskottet framhållit att, då under de sistförflutna tio åren summan af minimikapitalen för de aktiebolag, som sanktionerats med minst 10,000 kronors kapital, i medeltal uppgått till omkring 26 millioner kronor, en afgift af $\frac{1}{40}$—$\frac{1}{30}$ procent af aktiekapitalet med visshet borde lemna medel till betäckande af nämnda kostnader.

I det förslag till kungörelse om aktiebolagsregistrets förande med mera, hvilket, enligt hvad redan erinrats, blifvit af lagbyrån utarbetadt, hade — yttrar departementschefen vidare — med tillämpning af utskottets förslag om dels fasta, dels variabla afgifter, de förra upptagits till 15 kronor för de fall, då ansökan gjordes om aktiebolags registrering samt då ändring skedde i firman och förty ny fullständig inskrifning i registret skulle göras, samt till 6 kronor, då anmälan till registret eljest skedde. Den variabla afgiften åter, som, på sätt utskottet föreslagit, endast ifrågasatts vid den första registreringen och då anmälan afsåge verkställd ökning af aktiekapitalet,

hade upptagits till 5 öre för hvarje fulla 100 kronor af nämnda kapital. Då, som bekant, de afgifter, hvilka vid anmälan till handelsregistret skulle af aktiebolag erläggas, för närvarande utginge med 10 kronor, då firma första gången till registret anmäldes, och med 4 kronor, då anmälan eljest skedde, innebure följaktligen lagbyråns förslag en förhöjning af så väl de fasta som de variabla afgifterna, utöfver hvad utskottet trott vara erforderligt. Med anledning häraf och utan att i öfrigt för närvarande uttala något omdöme om hvad lagbyrån sålunda föreslagit, ansåge sig departementschefen böra framhålla, att de kungörelser, hvilka föranleddes af den nya aktiebolagsregistreringen utan tvifvel i ej så få fall torde blifva mera omfattande än de nu af firmaregistreringen påkallade, och således måhända äfven dyrare, samt att det i allt fall vore försigtigare, att registreringsafgifterna till en början sattes något högre, i hvilket fall de, såsom nyligen skett med patentafgifterna, sedan tillräcklig erfarenhet vunnits, med lätthet kunde reduceras, än om de på grund af för låg afkastning inom kort måste höjas, hvilket säkerligen ur flera synpunkter ej skulle verka fördelaktigt. Erinras borde ock att, då bolagsordningarne icke vidare skulle stadfästas af Kongl. Maj:t, den nuvarande, för alla aktiebolag lika stämpelafgiften, 20 kronor, bortfölle, vid hvilket förhållande aktiebolag med mindre kapital än 30,000 kronor äfven med tillämpning af de i lagbyråns förslag upptagna afgifter, skulle komma att för den första registreringen få vidkännas sammanräknadt lägre kostnad än för närvarande. Framhållas borde ock, att de variabla afgifterna icke skulle ifrågakomma vid öfverförandet till aktiebolagsregistret af de nu i verksamhet varande bolagen.

Hvad derefter vidkomme registreringsafgifterna för föreningar för ekonomisk verksamhet, hade lagbyrån i afgifvet författningsförslag upptagit dem, för de fall då ansökan om förenings registrering gjordes, så ock då rörelsen flyttades från en kommun till en annan eller ändring skedde i firman och förty ny fullständig inskrifning i registret skulle göras, till 10 kronor för förening med personligen ansvarige medlemmar och för annan förening till 6 kronor, samt då anmälan eljest skedde till 3 kronor för förening med personligen ansvarige medlemmar och för annan förening till 2 kronor. Med afseende å dispositionen och redovisningen af dessa registreringsafgifter syntes böra stadgas detsamma, som för närvarande gälde i fråga om de till öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingående afgifterna för anmälningar till handelsregistren.

Derest den anordning, som sålunda ifrågasatts, vunne godkännande, komme, under förutsättning att här afsedda registreringsafgifter sammanlagda lemnade öfverskott, statskontoret att årligen få till förvaltning mottaga registreringsmedel, uppkomna genom de olika afgifterna. Knappast syntes dervid vara af nöden att vid förvaltningen strängt särskilja de olika öfverskotten efter deras olika ursprung. Snarare syntes med afseende å dessa registreringsafgifters likartade ändamål öfverskotten å afgifterna till aktiebolagsregistret och till handels- och föreningsregistren med allt fog kunna

betraktas såsom en gemensam reservfond för detta registreringsväsende i dess helhet, hvarur uppkommande brist på det ena eller andra hållet kunde täckas. En sådan gemensam användning af dessa medel hade ock sin motsvarighet i den gemensamma användningen af afgifter för patent och registrering af varumärken.

Patent- och varumärkesafgifterna borde deremot hållas skilda från öfriga registreringsmedel. I hvad anginge sagda afgifters omedelbara användande för uppehållande af patent- och registreringsverket syntes det emellertid endast delvis vara möjligt att fullt exakt beräkna huru stort belopp af vissa utgifter faktiskt orsakades af bolagsregistreringen, utan blefve det väl nödvändigt att i dylika fall nöja sig med fastställande af vissa normer för utgifternas fördelande på de olika slagen af inkomster.

Af den till statsrådsprotokollet lemnade redogörelsen angående patent- och registreringsverket framgår att med innevarande år personalen vid detta embetsverk i anledning af göromålens tillväxt ökats med sex nya tjenstemän samt att från och med nästkommande år någon ytterligare förstärkning af arbetskrafterna torde påkallas genom öfverlemnande till verkets handläggning af dels ärenden rörande registrering af aktiebolag enligt den nya lagen, som då träder i kraft, dels ock bestyret med utarbetande och utgifning af den i firmalagen föreskrifna samling för hela riket af kungjorda anmälanden till handelsregistret. Efter det den sålunda i utsigt stälda utvidgningen af patent- och registreringverket kommit till stånd, torde emellertid detta embetsverk hafva nått den utveckling, att dess organisation kan för en längre framtid fastslås; och anser sig utskottet med afseende härå böra framhålla angelägenheten af, att förslag till stat för embetsverket måtte så snart som möjligt och senast vid 1898 års riksmöte förläggas Riksdagen till pröfning och godkännande. Under uttalande häraf får utskottet, som icke har något att erinra emot de af Kongl. Maj:t under förevarande punkt gjorda framställningar, hemställa,

att Riksdagen må medgifva,

a) att afgifterna för patent och för registrering af varumärken må användas till bestridande af de utgifter, hvilka Kongl. Maj:t finner betingas af tillämpning under år 1897 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken; samt

b) att afgifterna för registrering af aktiebolag och föreningar för ekonomisk verksamhet och för andra uppgifter till aktiebolags- och föreningsregistren äfvensom för anmälanden till handelsregistren må användas till bestridande af de utgifter, hvilka Kongl. Maj:t finner betingas af tillämpning under år 1897 af lagen om aktiebolag, lagen om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lagen om registrering af bankaktiebolag, lagen

om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, lagen om handelsregister, firma och prokura tillika med lagen om ändring i vissa delar af sistnämnda lag samt lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Arbetareförsäkringen.

Ang. förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m. [9.]

10:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen medgifva, att Kongl. Maj:t måtte ega för år 1897 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under enahanda vilkor, som i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 (n:o 85) vore angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat, att Riksdagen för hvartdera af åren 1891—1895 afsatt 100,000 kronor till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande, hvarjemte Riksdagen enligt dess skrifvelser den 13 maj 1891 (n:o 85), den 20 maj 1892 (n:o 67), den 6 maj 1893 (n:o 39), den 4 maj 1894 (n:o 32) och den 14 maj 1895 (n:o 32) medgifvit, att de för nämnda ändamål afsatta belopp finge för åren 1892, 1893, 1894, 1895 och 1896 användas, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, under vissa i Riksdagens förstberörda skrifvelse angifna vilkor, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelser för sjukkasseväsendet i riket.

Från de sålunda afsatta medlen hade, enligt hvad departementschefen vidare meddelat, såsom förvaltningsbidrag till sjukkassor utanordnats under år 1892 tillhopa 8,717 kronor 19 öre, under år 1893 tillhopa 28,852 kronor 80 öre och under år 1894 tillhopa 32,960 kronor 86 öre. Huru mycket som utanordnats 1895 för samma ändamål vore ännu icke kändt, men kunde antagas icke i nämnvärd mån öfverskrida utanordningarne under 1894. Från ifrågavarande medel hade jemväl bestridts omkostnaderna för utarbetandet och offentliggörandet af årsredogörelser för sjukkasseväsendet, hvilka omkostnader dock icke uppgått till några afsevärda belopp. Några utgifter för arbetarnes olycksfallsförsäkring hade icke förekommit. Af de ifrågavarande medlen återstode sammanlagdt omkring 400,000 kronor.

Då ifrågavarande medel syntes mer än tillräckliga för bestridande af de utgifter, som för sjukkasseväsendet intill utgången af år 1897 kunde ifrågakomma, har departementschefen endast hemstält, att Kongl. Maj:t måtte äska Riksdagens medgifvande rörande dessa medels användning för samma ändamål som förut.

De i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 (n:o 85) angifna vilkor för utgifvande af förvaltningsbiarag till sjukkassor äro:

1:o) Sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukkassor.

2:o) Sjukkassan skall under föregående år haft egna inkomster, uppgående till minst tre gånger det begärda förvaltningsbidragets belopp.

3:o) Förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspligtiga medlemmar, sjukkassan under nästföregående år städse haft, med 1 krona för hvarje medlem till och med 50, med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 250 samt med 25 öre för hvarje medlem derutöfver, dock ej för något år med sammanlagdt högre belopp än 300 kronor.

I dessa bestämmelser, hvilka, såsom ofvan nämnts, hittills varit tillämpade, har ändring nu föreslagits genom en i Andra Kammaren väckt, till förberedande behandling af statsutskottet remitterad motion (n:o 150), deruti herr *J. A. Fjällbäck* hemstält, att Riksdagen ville antaga följande förändrade bestämmelser angående statens förvaltningsbidrag till inregistrerade sjukkassor: Bidraget utgår med 2 kronor för hvarje medlem till och med 50, med 1 krona för hvarje medlem derutöfver till och med 250, med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 500 samt 25 öre för hvarje medlem derutöfver.

Till stöd för detta förslag har motionären anfört, bland annat, följande:

"Då 1891 års Riksdag antog lagen om sjukkassor, så var tydligen afsigten att reglera och understödja den beaktansvärda sträfvan till sjelfhjelp, som fått sitt uttryck i det stora antal sjukkassor, som finnas i vårt land; men dessutom torde statens intresse för erhållandet af en omfattande och upplysande statistik på detta område i hög grad bidragit till lagens antagande."

"Huruvida nu dessa syftemål i någon nämnvärd grad uppnåtts eller icke, under de år lagen varit gällande, framgår med all önskvärd tydlighet af de redogörelser, som afgifvits för åren 1892 och 1893 öfver de registrerade kassornas verksamhet. Enligt arbetareförsäkringskomiténs betänkande funnos år 1884 i hela riket 1,049 sjukkassor med sammanlagdt 138,726 medlemmar, af dessa och de sedermera tillkomna voro vid 1893 års slut endast 344 med 41,243 medlemmar inregistrerade. Då sjukkassornas medlemsantal under år 1893 med visshet kan antagas uppgå till omkring 200,000, så framgår häraf, att endast omkring en femtedel ansett med sin fördel förenligt att underkasta sig inregistreringen. Så voro till exempel i Stockholm endast 30 kassor med 5,381 medlemmar inregistrerade, under det att bland de icke inregistrerade en enda, "Enighet ger styrka", vid samma tidpunkt hade 7,463 medlemmar. Under år 1894 har visserligen antalet inregistrerade kassor härstädes ökats till 35 med 6,054 medlemmar, men samtidigt ökades nämnda förenings medlemsantal till 8,074 och lär för närvarande uppgå till öfver 9,000. Då det kända antalet kassor i Stockholm år 1884 var 147 med 34,959 medlemmar och sedan dess säkerligen betydligt ökats (så hade till exempel "Enighet ger styrka" endast 2,133 då, mot öfver 9,000 nu), så framgår häraf, att endast omkring en tiondedel af hela medlemsantalet är inregistreradt. Af erfarenheten under den tid lagen varit gällande framgår således, att det resultat, man afsåg att vinna, i stort sedt uteblifvit."

"Frågar man sig då, hvilka de mest verkande orsakerna till detta nedslående förhållande torde vara, så är det uppenbart, att de fördelar, staten erbjuder de inregistrerade kassorna, äro så obetydliga, att flertalet, särskildt bland de större, föredraga att icke inregistrera sig, emedan förvaltningsbidraget icke på långt när betäcker de dermed förenade kostnaderna. Ingen må förundra sig öfver att en kassa, som till exempel "Enighet ger styrka", hvilken år 1894 hade öfver 8,000 medlemmar, 100,500 kronor inkomster, 80,993 kronors utgifter, hvaraf förvaltningskostnader öfver 7,000 kronor, och utbetalade till 2,031 medlemmar för 6,667 veckors sjukhjelp 66,670 kronor, icke låtit inregistrera sig för att få det obetydliga statsbidraget 300 kronor, hvilket bidrag naturligtvis icke har den ringaste betydelse för en kassa med den omfattning som den ifrågavarande."

Särskildt med afseende å de belopp, hvarmed enligt motionärens förslag statsbidragen borde utgå, yttrar motionären:

"Risken för ökade utgifter, i fall bestämmelsen om maximum borttages, torde blifva ganska ringa, emedan det är ett fåtal kassor med så hög numerär, att bidraget skulle uppgå till 1,000 kronor, men det är för statistikens skull af stor vigt, att dessa större kassor låta inregistrera sig. I afseende å de mindre kassorna, så torde ett högre bidrag verka i den rigtning att årsafgifterna ökades, emedan i annat fall kassorna icke skulle kunna erhålla bidraget oafkortadt enligt bestämmelsen i lagen derom, att kassans årsinkomst måste vara 3 gånger större än statens bidrag. Så som nu förhållandet är, kan en kassa med 25 medlemmar och 75 kronors årsinkomst uttaga statsbidraget, och då erfarenheten visar att kassorna få utbetala sjukhjelp för omkring 6 à 7 dagar per år och medlem, så kunna en sådan kassas medlemmar i bästa fall påräkna en sjukhjelp af högst 4 kronor per vecka, hvilket torde vara alldeles otillräckligt. Om deremot bidraget höjes till dubbelt mot nu, så skulle kassorna säkerligen arbeta på att uppnå så stor årsinkomst, att hela bidraget kunde uttagas, i hvilket fall också sjukhjelpen kunde ökas till 8 kronor pr vecka."

Såsom af motionären framhållits, hafva blott en mindre del af sjukkassorna i vårt land ännu underkastat sig de förpligtelser, som en registrering i öfverensstämmelse med sjukkasselagen medför. Det synes ock antagligt att i vissa fall orsaken härtill är att söka deruti, att statsbidragen enligt gällande bestämmelser icke alltid fullt motsvara de kostnader, som föranledas af sjukkasselagens föreskrifter. Huruvida och i hvad mån en förhöjning af dessa bidrag lämpligen bör ske, torde dock efter den korta tid, hvarunder bestämmelserna härom haft tillämpning, icke kunna bedömas; och anser sig utskottet på grund häraf icke böra tillstyrka de af motionären föreslagna ändrade bestämmelserna i detta afseende, helst utskottet föreställer sig att Kongl. Maj:t, derest erfarenheten skulle gifva vid handen, att vissa ändringar härutinnan äro önskvärda, icke lärer underlåta att till Riksdagen derom göra framställning.

Utskottet, som vid Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag icke har något att erinra, hemställer alltså,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning och med afslag å herr Fjällbäcks i ämnet väckta motion, medgifva, att Kongl. Maj:t må ega för år 1897 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under enahanda vilkor, som i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 (n:o 85) äro angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Extra anslag.

Med anledning af de för tillfälliga behof, hänförliga till sjette hufvudtiteln, gjorda framställningar får utskottet afgifva följande yttranden och förslag.

Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

Ang. anslag för kontrollen å försäkringsanstalterna. [10.]

11:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, för handhafvande af *kontroll å försäkringsanstalterna*, för år 1897, i likhet med hvad allt ifrån år 1887 egt rum, på extra stat anvisa till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 4,500 kronor.

Öfverståthållareembetet.

Ang. anslag till utgifvande af »Polisunderrättelser.» [11.]

12:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må äfven för år 1897, till utgifvande under samma år af "*Polisunderrättelser*" på extra stat anvisa 15,000 kronor.

Landsstaterna i länen.

Ang. anslag till särskild polisstyrka på landet. [12.]

13:o) Vidare får utskottet på grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1897 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 65,000 kronor, att användas till aflöning och underhåll af *särskild polisstyrka på landet*, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande, allt enligt förut tillämpade, i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1896 angifna grunder.

Ang. arfvoden åt lappfogdar m. m. [13.]

14:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom framstälda förslag och med hänvisning till hvad i afseende härå blifvit till statsrådsprotokollet (sid. 85) anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till ersättning för *juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge* samt till *lappfogdar* och *lappförmän*, på extra stat för år 1897 anvisa 13,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstaten.

Ang. undersökningar af mindre hamnar m. m. [14.]

15:o) I anledning af Kongl. Maj:ts framställning samt under hänvisning till hvad i förevarande ämne blifvit till statsrådsprotokollet (sid. 85 o. 86) anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1897 anvisa ett anslag af 5,000 kronor till *undersökningar af mindre hamnar och farleder* äfvensom till *upprättande af planer till anläggning eller ombyggnad af broar*, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag.

Vägunderhållet på landet.

Ang. bidrag till kostnaden för vägdelningar. [15.]

16:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1897 anvisa, för *bestridande af statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar*, såsom förslagsanslag 50,000 kronor.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till aflöningar m. m. vid Ultuna landtbruksinstitut. [16.]

17:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i statsrådsprotokollet (sid. 86 o. f.) i ämnet anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen, i enlighet med hvad för åren 1892—1896 egt rum, må på extra stat för år 1897 anvisa *till aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landtbruksinstitut* 29,000 kronor.

Ang. disposition af vissa till Ultuna institut anslagna medel till en redskapsprofningsanstalt för landtbruket. [17.]

18:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och med hänvisning till hvad i afseende härå blifvit till statsrådsprotokollet (sid. 87 o. f.) meddeladt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för år 1897 medgifva, att det uti staten för landtbruksinstitutet vid Ultuna till "institutets öfriga utgifter" upptagna belopp jemväl må användas till anskaffande och underhåll af apparater, instrument, maskiner och redskap, som erfordras till den anstalt för profning af maskiner och redskap för landtbrukets behof, som kan varda vid institutet inrättad.

Ang. anslag till mejeriinstitutet vid Alnarp. [18.]

19:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet vidare,

att Riksdagen må, *för uppehållande af undervisningen vid mejeriinstitutet vid Alnarp*, jemväl för år 1897 anvisa å extra stat ett anslag af 8,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till allmänna landtbruksmöten. [19.]

20:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *allmänna landtbruksmöten* på extra stat för år 1897 anvisa 7,500 kronor.

Ang. anslag till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten. [20.]

21:o) Vidare och på grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till *prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten* för husdjur, redskap och maskiner samt ladugårdsprodukter, sädesslag och andra jordbruksalster å extra stat för år 1897 anvisa 12,500 kronor.

Ang. anslag till agrikulturkemiska stationer. [21.]

22:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må såsom bidrag till underhåll af *sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof* — inom de orter, der landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent samt bekosta aflöningen till dessa och laboratoriitjenaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — på extra stat för år 1897 anvisa ett anslag af 4,000 kronor för hvarje station eller tillhopa 28,000 kronor.

Ang. anslag till en kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län. [22.]

23:o) I öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för hvartdera af åren 1895 och 1896 egt rum, såsom bidrag till underhåll af en för öfre Norrland afsedd *kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län* — under vilkor att länets landsting och hushållningssällskap till anstaltens underhåll bidraga med sammanlagdt minst 3,000 kronor — på extra stat för år 1897 anvisa ett anslag af 5,000 kronor.

Ang. anslag till frökontrollanstalter. [23.]

24:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen i likhet med hvad allt sedan år 1887 egt rum, må på extra stat för år 1897 till Kongl. Maj:ts förfogande anvisa ett anslag af 10,000 kronor, för att med högst 1,000 kronor för hvarje anstalt användas till understöd åt sådana *frökontrollanstalter*, som af landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och hvilka anstalter vilja underkasta sig de vilkor och föreskrifter i afseende på analysmetoder och öfriga förhållanden, som af Kongl. Maj:t fastställas.

Ang. anslag till en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning. [24.]

25:o) Vidare hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må jemväl för år 1897, till utbildande af en *elev i boskapsskötsel och mejerihushållning*, på extra stat anvisa ett belopp af 1,000 kronor.

Ang. anslag till svenska mosskulturföreningen.

[25.]

26:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af 15,000 kronor till *understöd åt svenska mosskulturföreningen.*

Med afseende å denna framställning har departementschefen till statsrådsprotokollet erinrat derom, att Riksdagen till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat beviljat för hvartdera af åren 1890 och 1891 5,000 kronor samt för hvartdera af åren 1892, 1893 och 1894 10,000 kronor äfvensom för år 1892 ett särskildt anslag af 4,000 kronor till bestridande af kostnaderna för föreningens deltagande i sjuttonde allmänna landtbruksmötets utställning i Göteborg 1891. För hvartdera af åren 1895 och 1896 hade — fortsätter departementschefen — Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till föreningens understöd bevilja ett anslag af 15,000 kronor, men dessa framställningar hade endast på det sätt bifallits, att Riksdagen för hvartdera af sist nämnda år, liksom närmast föregående år, för ändamålet anvisat 10,000 kronor. Förutom de sålunda af Riksdagen beviljade belopp, hade Kongl. Maj:t af tillgängliga medel anvisat dels åren 1888, 1889, 1890 och 1891 såsom bidrag till utgifvande af föreningens tidskrift, hvartdera af de två förstnämnda åren 600 kronor och hvartdera af åren 1890 och 1891 1,000 kronor, och dels under år 1895 till bestridande af kostnaderna för föreningens deltagande i adertonde allmänna landtbruksmötets utställning i Malmö år 1896 ett belopp af 4,000 kronor.

Mosskulturföreningen hade nu, enligt hvad af statsrådsprotokollet inhemtas, uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift anhållit om aflåtande till Riksdagen af proposition om beviljande åt föreningen af ett statsanslag till belopp af 15,000 kronor för år 1897.

Af den redogörelse för innehållet i föreningens berörda skrift, som lemnas i statsrådsprotokollet (sid. 90—93), får utskottet här meddela följande:

Under åberopande af den utförliga redogörelse för föreningens verksamhetsplan, som förut lemnats och hvilken funnes intagen i departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1895, hade föreningen meddelat följande kortare öfversigt af densammas hufvuddrag:

"Verksamhetsplanen fastställes för hvarje år och har till syftemål att kraftigt befrämja hela landets mosskultur, att tillmötesgå alla de anspråk, som från enskilda mossodlares sida ställas på föreningen, samt att följa mosskulturens numera så rastlösa utveckling i dess skilda grenar så inom som utom vårt land.

Föreningens verksamhet omfattar sålunda hufvudsakligen följande arbeten:

1. *Laboratoriearbeten,* dervid alla mossjordprof underkastas kemisk och mikroskopiskt-botanisk analys; undersökning af jordförbättringsmedel, gödselämnen, utsäden och skördade produkter, frökontroll, m. m.

2. *Undersökningar af mossar* i landets olika trakter för bedömande af deras olika odlingsvärde m. m.

3. *Vegetations- och fältförsök* under föreningens egen omedelbara ledning.

4. *Fältförsök* i olika provinser.

5. *Kulturingeniörens resor* för att på reqvisition besöka enskilda mossodlare och meddela dem råd och upplysningar rörande mossars gödsling och skötsel m. m.

6. *Föreningens årsmöten,* hvilka hållas, ett under sommaren på skilda platser inom landet och ett årligen i november, vid hvilka möten hållas föredrag och öfverläggningar, hvarjemte vid sommarmötena anordnas utfärder till sevärda mossodlingar o. s. v.

7. I *Föreningens periodiskt utkommande tidskrift* göras hennes verksamhet och dennas resultat tillgängliga för en större allmänhet, och är priset å denna tidskrift satt så lågt, att äfven mindre bemedlade mossodlare kunna hafva råd att förskaffa sig densamma.»

Med erinran hurusom föreningen i det förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1896, hvilket funnes intaget i departementschefens ofvan berörda yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1895, upptagit 15,000 kronor i statsanslag för förstnämnda år, anförde föreningen vidare, att hon, till följd deraf att Riksdagen sedermera beviljat endast 10,000 kronor, nödgats i den för 1896 uppgjorda verksamhetsplanen göra afsevärda inskränkningar, men för att dessa icke alltför mycket skulle komma att rubba den utstakade jemna gången af föreningens arbeten, blefve det nödvändigt för föreningen att likasom föregående år afsluta sina räkenskaper med en skuldbalans, och antoges balansen från år 1896 till år 1897 icke kunna komma att understiga 2,000 kronor. Under förutsättning att föreningen för sistnämnda år komme i åtnjutande af ett statsanslag å 15,000 kronor och att oförminskade anslag erhölles af hushållningssällskap och landsting, komme derför förslaget till föreningens utgifter och inkomster för 1897 att blifva så lydande:

»*Inkomster:*

Statsanslag			kronor	15,000: —
Anslag af landsting och hushållningssällskap			»	12,000: —
Årsafgifter af 3,200 medlemmar à 2 kronor			»	6,400: —
Inkomster af tidskriften:				
Afgifter à 1: 70 af 3,200 medlemmar	kronor	5,440: —		
Tidskriftens postupplaga	»	300: —		
Annonser	»	600: —	»	6,340: —
Ränteinkomster			»	300: —
			Summa kronor	40,040: —

Utgifter:

Balans från år 1896	kronor	2,000: —
Tidskriftens tryckning, illustrationer, författarearfvoden kr. 6,000: —		
Postporton för 3,200 medlems- och 200 friexemplar » 1,665: —	»	7,665: —
Diverse postporton	»	600: —
Fältförsök i olika provinser, experimentalfältet vid Flahult, nyodlingar, sandkörningar, nybyggnader, kulturförsöken samt arbeten för mosskolonisation	»	11,500: —
Från experimentalfälten är beräknadt, att utom här upptagna utgifter äfven inkomsterna från skörden få användas vid försöken.		
Resekostnader för hållande af föredrag, för undersökningar, för inspektion af försöksfälten och för meddelande af råd och upplysningar åt mossodlare	»	4,000: —
Aflöningar till kulturingeniören, 3 assistenter, sekreterare, kassaförvaltare och 2 förmän	»	10,900: —
Inventarier och litteratur	»	1,000: —
Hyror och arrenden	»	420: —
Årsmöten	»	1,000: —
Diverse omkostnader	»	955: —
	Summa kronor	40,040: —

Öfver mosskulturföreningens ifrågavarande ansökning hade, enligt hvad till statsrådsprotokollet meddelas, landtbruksstyrelsen den 27 september 1895 afgifvit infordradt utlåtande och deruti anfört, bland annat, att föreningen under den tid, hon varit i verksamhet och åtnjutit statsunderstöd, på ett synnerligen framstående sätt arbetat för lösandet af sin för hela vårt land vigtiga uppgift; att åtskilliga till samma uppgift hörande frågor dock ännu återstode för föreningen att lösa, bland hvilka frågor landtbruksstyrelsen ansåge sig böra såsom särdeles magtpåliggande särskildt nämna: utrönandet af den olika verkan, skilda gödslingsämnen hafva å mossjorden med hänsyn till de vigtigaste af våra kulturväxter, det bästa sättet för mossarnas bearbetning i och för framkallandet af grässkördar samt åtadkommandet af härdiga och tidigt mognande, för mossjord lämpliga kulturväxter; samt att det icke syntes kunna med skäl bestridas, att lösningen af dessa frågor inom en icke alltför aflägsen framtid skulle innebära en synnerligen stor och beaktansvärd fördel för vårt lands fullständiga uppodling, en fördel, för hvars vinnande ett årligt anslag af statsmedel åt föreningen af 15,000 kronor åtminstone för närvarande icke syntes kunna anses vara för högt tilltaget.

Departementschefen meddelar ytterligare att i denna fråga jemväl hushållningssällskapens ombud till Kongl. Maj:t inkommit med en framställning af den 12 november 1895 och deruti — under erinran hurusom mosskulturföreningen i redogörelse, bifogad dess ansökning hos Kongl. Maj:t om anslagets höjande för år 1896, förklarat sig hafva för afsigt att vid Flahult söka anordna så kallade mosskolonier och sålunda bidraga till lösningen af en för närvarande å dagordningen stående vigtig fosterländsk fråga, men tillika påpekat, att denna plan för sitt förverkligande komme att taga föreningens medel och arbetskrafter i anspråk till det yttersta och göra hennes behof af ökadt statsunderstöd i hög grad trängande, ja rent af nödvändigt — anfört, bland annat, att just denna gren af föreningens verksamhet enligt ombudens åsigt vore af den stora och allmänna betydelse för vårt land, att föreningen för dess förverkligande borde komma i åtnjutande af ett kraftigare understöd från statens sida än hittills, hvaraf hon ock syntes hafva gjort sig väl förtjent, när man besinnade, att föreningen uteslutande uppstått på enskildt initiativ och nu i så lång tid arbetat väsentligen på bekostnad af enskild offervillighet.

Hvad sålunda och i öfrigt i detta ämne förekommit har departementschefen funnit ytterligare bekräfta hans till statsrådsprotokollen den 13 januari 1894 och den 14 januari 1895 uttalade åsigt, att föreningen, hvars verksamhet fortfarande vore förtjent att af staten understödjas, för denna verksamhets orubbade fortgång till önskvärd utsträckning vore i behof af ett årsanslag å 15,000 kronor.

Angående vilkoren för anslagets åtnjutande borde, enligt departementschefens åsigt, meddelas hufvudsakligen enahanda bestämmelser, som i fråga om anslaget för innevarande år blifvit stadgade, och sålunda, bland annat, att ett för statens räkning utsedt ombud, för hvilket kostnaden borde bestridas af föreningen, skulle deltaga i revisionen af föreningens förvaltning med skyldighet att om revisionen afgifva yttrande till landtbruksstyrelsen, samt att föreningen dessutom fortfarande skulle vara underkastad särskild inspektion från statens sida af föreningens verksamhet, hvilken inspektion framdeles, likasom för innevarande år, borde tillkomma landtbruksstyrelsen.

I det utlåtande, som statsutskottet år 1895 afgaf öfver Kongl. Maj:ts då gjorda framställning om ett anslag af 15,000 kronor till understöd åt svenska mosskulturföreningen, anförde utskottet, att den utförliga redogörelse för mosskulturföreningens verksamhet, som lemnats till statsrådsprotokollet för den 14 januari 1895 syntes utskottet ådagalägga, att denna verksamhet fortfarande vore förtjent af att med statsmedel understödjas. Bland de i planen för föreningens verksamhet ingående uppgifter hade utskottet särskildt fäst sig vid de försök till mosskolonisation, som enligt föreningens beslut skulle vid Flahult bedrifvas; och ansåge utskottet denna nya gren af föreningens verksamhet vara af stor betydelse och böra af staten befordras. Med hänsyn härtill och då af den lemnade öfversigten öfver föreningens ekonomiska ställning syntes framgå, att de tillgångar, öfver hvilka föreningen förfogade, icke vore

tillräckliga för att sätta föreningen i stånd att fullfölja den uppgjorda planen för sin verksamhet, ansåge utskottet giltiga skäl förefinnas till någon förhöjning af det hittills utgående anslaget till föreningen. Denna höjning hade likväl synts utskottet kunna begränsas till ett något mindre belopp än det af Kongl. Maj:t föreslagna. Utskottet hölle nämligen före, att, om statsanslaget sattes till 13,500 kronor, det belopp af inemot 27,000 kronor, som föreningen vid uppgörande af inkomst- och utgiftsstat för år 1896 beräknat i bidrag från staten samt landsting och hushållningssällskap, ändock borde kunna åstadkommas; och hade utskottet på grund häraf tillstyrkt, att anslaget till föreningen måtte bestämmas till 13,500 kronor.

Denna utskottets hemställan blef af Första Kammaren bifallen, hvaremot Andra Kammaren för sin del beslöt, att anslaget till mosskulturföreningen skulle fortfarande utgå med ett belopp af 10,000 kronor. Genom gemensam omröstning blef sedermera, på sätt i det föregående redan omnämnts, det lägre beloppet af Riksdagen beviljadt.

Utskottet, som rörande mosskulturföreningens verksamhet delar de åsigter, hvilka af 1895 års statsutskott uttalades, anser också, särskildt med hänsyn till hvad af landtbruksstyrelsen nu ytterligare blifvit anfördt, att det anslag, som under de senare åren anvisats till understöd åt föreningen, kan vara i behof af någon ökning. Den förhöjning af anslaget, hvilken enligt utskottets åsigt torde böra af Riksdagen beviljas, synes dock icke böra öfverstiga det belopp, hvarmed statsutskottet nästlidet år ansåg anslaget böra ökas, eller 3,500 kronor; och får utskottet derför, under uttalande af den uppfattning, att efter en sådan anslagsförhöjning anspråken på statsbidrag till mosskulturföreningen måtte för en längre följd af år begränsas till högst det nu ifrågakomna beloppet, hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1897 anvisar ett anslag af 13,500 kronor.

Ang. anslag till geologiska undersökningarna.
[26.]

27:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, för fortsättande under år 1897 af de *geologiska undersökningarna* och utgifvande af derpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja ett extra anslag för samma år till belopp af 94,500 kronor.

Vid föredragning af detta ärende inför Kongl. Maj:t har departementschefen anmält en af chefen för Sveriges geologiska undersökning med skrifvelse den 23 november 1895 till Kongl. Maj:t öfverlemnad förslagsberäkning öfver de under år 1897 till fullföljande af de geologiska arbetena erforderliga medel, enligt hvilken beräkning utgifterna upptagits till 96,500 kronor, deraf för:

Aflöningen.

Löner och arfvoden samt ersättning till tillfälliga biträden ..... kronor 58,950: —

Transport kronor 58,950: —

	Transport kronor	58,950: —
Fältarbetena.		
Rese- och traktamentsersättning m. m., inberäknade praktiskt-geologiska arbeten i Nerike,	„	20,500: —
Byråafdelningen.		
Inventarier, arbetsmateriel m. m.	„	2,000: —
Biblioteket och samlingarna.		
Böcker, kartor och samlingar	„	1,700: —
Kart- och boktrycket.		
Tryckning af kartor, beskrifningar och uppsatser samt ritning af originalkartor o. d.	„	12,000: —
Värme och diverse utgifter.		
Omkostnader	„	1,350: —
	Summa kronor	96,500: —.

Denna förslagsberäkning öfverensstämde, enligt hvad departementschefen vidare yttrar, i afseende å utgifterna med den, som för detta år framlades för 1895 års Riksdag, med undantag deraf, att dels aflöningssumman höjts med 500 kronor, hvilket betingades deraf, att löneförhöjning beräknats för en geolog, som enligt gällande bestämmelser skulle från och med år 1897 blifva dertill berättigad, dels posten för fältarbetena höjts med 1,500 kronor, motsvarande ett anslag, som, enligt hvad chefen för undersökningen upplyst, för geologiska arbeten i Nerike vore att motse från Örebro läns landsting och hushållningssällskap.

Till betäckande af dessa utgifter påräknade chefen, jemte nyss omförmälda anslag å 1,500 kronor, omkring 500 kronor genom försäljning af kartor och andra publikationer, och det anslagsbelopp, som borde för år 1897 af Riksdagen begäras, beräknades derför af chefen till 94,500 kronor.

Efter meddelande häraf har departementschefen i minnet återkallat, hurusom, beträffande den i departementschefens anförande till statsrådsprotokollet för den 14 januari 1895 rörande statsregleringen under punkten 26 omnämnda frågan om jordartskartornas utgifvande i skalan 1 : 100,000 och med terrängbeteckning, Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1895 anfört, att de jordartskartor med terrängbeteckning, som då nyligen blifvit såsom prof utgifna med användande af topografiska kartor såsom underlag, efter Riksdagens förmenande gåfve anledning till anmärkningar; att nemligen genom terrängbeteckningens medtagande lätt uppstode en otydlighet, som upphäfde de fördelar, man med detta förfaringssätt åsyftat vinna; och att Riksdagen derför föreställde sig att, enär dåmera proftryck i större omfattning förelåge, frågan om sättet för de geologiska kartornas reproduktion borde tagas i förnyadt öfvervägande.

Efter det, vid anmälan inför Kongl. Maj:t af Riksdagens skrifvelse, chefen för geologiska undersökningen erhållit befallning att afgifva utlåtande i anledning af hvad Riksdagen sålunda anfört, och chefen derefter, i skrifvelse den 23 november

1895, med tillkännagifvande att ytterligare försök påginge till utrönande af lämpligaste sättet för kartornas reproducerande, hemstält att med slutligt utlåtande måtte få anstå, till dess de ifrågavarande försöken medhunnits, hade Kongl. Maj:t, enligt hvad departementschefen meddelar, medgifvit det begärda anståndet, dock ej för längre tid än till den 1 nästkommande april, och syntes till följd häraf frågan om jordartskartornas utgifningssätt inom kort kunna nå sin lösning.

Utskottet, som vid Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke har något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må, för fortsättande under år 1897 af de geologiska undersökningarna och utgifvande af derpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja ett extra anslag för samma år till belopp af 94,500 kronor.

Befrämjande i allmänhet af slöjderna.

Ang. andre instruktör i husslöjd. [27.]

28:o) Med anledning af hvad Kongl. Maj:t derom föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1897 anvisa:

a) till *anställande af en andre instruktör i husslöjd* 2,000 kronor; och

b) såsom *personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander,* derest han fortfarande i denna egenskap med godt vitsord tjenstgör, 500 kronor.

Ang. anslag till väfskolan i Borås. [28.]

29:o) Vidare hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må på extra stat jemväl för år 1897 bevilja *dels,* såsom bidrag till upprätthållande af *väfskolan i Borås* — med vilkor att från Elfsborgs läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften af statsanslaget — 3,800 kronor och *dels,* såsom bidrag till *aflönande af en andre lärare* vid samma skola, 1,000 kronor, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda läns landsting eller eljest tillskjutet.

Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.

30:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i ämnet blifvit till statsrådsprotokollet (sid. 98—104) anfördt, hemställer utskottet, *Ang. anslag till handelsundervisning.* [29.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1897 anvisa ett anslag af 15,000 kronor för att af Kongl. Maj:t användas till understöd åt *Göteborgs handelsinstitut* och *grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola Frans Schartaus praktiska handelsinstitut,* under förutsättning, hvad Göteborgs handelsinstitut beträffar, att Göteborgs stadsfullmägtige och, hvad Schartaus handelsinstitut beträffar, att grosshandelssocieteten i Stockholm fortfarande till instituten lemna årligt understöd till minst samma belopp som hittills, samt på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

31:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1897 bevilja 20,000 kronor till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar. *Ang. anslag för befrämjande af svenska alsters afsättning i utlandet m m.* [30.]

Till statsrådsprotokollet i detta ärende har departementschefen — efter erinran att Riksdagen för hvartdera af åren 1888—1895 på extra stat beviljat ett anslag af 20,000 kronor för nu ifrågavarande ändamål — påpekat, hurusom i statsrådsprotokollet den 14 januari 1895 rörande det för samma år anvisade anslag meddelats, att Kongl. Maj:t den 16 november 1894 anvisat till mejeriagenten i Manchester 8,500 kronor och till fiskeriagenten i norra Tyskland 5,000 kronor.

Till nyssnämnda statsrådsprotokoll hade departementschefen vidare erinrat att, sedan kommerskollegium, till följd af erhållen befallning, till Kongl. Maj:t inkommit med verkställd utredning rörande Sveriges allmänna exportförenings verksamhet jemte eget utlåtande i ämnet, Kongl. Maj:t vid föredragning deraf samma den 14 januari 1895, med godkännande af de utaf departementschefen rörande exportföreningens dåvarande verksamhet uttalade åsigter, enligt hvilka föreningen för sin verksamhet fortfarande borde på af departementschefen närmare angifvet sätt erhålla understöd af statsmedel, anbefalt chefen för civildepartementet att inhemta yttrande från exportföreningens styrelse, huruvida föreningen, under förutsättning att den erhölle ett statsunderstöd af 15,000 kronor, vore villig att under år 1895 upprätthålla sin verksamhet i hufvudsakligen den form, som sålunda angifvits, och derjemte att under samma år utgifva den publikation, som för det dåvarande under namn af "Berättelser om handel

och sjöfart" utgåfves genom utrikesdepartementets försorg, mot erhållande af ett ytterligare statsanslag af 4,000 kronor och på de vilkor i öfrigt, som med chefen för utrikesdepartementet kunde aftalas. Enligt hvad departementschefen nu anfört, hade, efter det styrelsen för exportföreningen till svar å den derom aflåtna skrifvelse förklarat sig vilja antaga det gjorda erbjudandet med dervid fästade vilkor, Kongl. Maj:t den 27 februari 1895 *dels* beviljat exportföreningen för upprätthållande af dess verksamhet i ofvan antydda form under år 1895 ett understöd af 15,000 kronor, att till exportföreningens styrelse utbetalas med 6,500 kronor från ifrågavarande af Riksdagen för samma år beviljade anslag å 20,000 kronor samt med 8,500 kronor från manufakturförlagslånefonden, *dels ock* tilldelat exportföreningen, för utgifvande under år 1895 af Berättelser om handel och sjöfart, ett ytterligare anslag af 4,000 kronor att utgå af Sveriges andel i konsulskassans behållning.

Af ifrågavarande anslag för innevarande år hade Kongl. Maj:t dels den 18 oktober 1895 för uppehållande af omförmälda båda agenturer i Manchester och i norra Tyskland anvisat enahanda belopp, som af 1895 års anslag dertill beviljats, eller tillhopa 13,500 kronor, dels ock den 20 december 1895 beviljat 4,000 kronor åt en person för att fortfarande i Kapkolonien verka för afsättning af alster af svensk industri och svenska näringar samt i allmänhet för utvecklingen af Sveriges handelsförbindelser med sagda koloni; hvarjemte Kongl. Maj:t sistnämnda dag, för att sätta en person i tillfälle att företaga en resa till Ceylon och Ostasien i ändamål att derstädes knyta förbindelser med importfirmor och att å de platser, han under resan komme att besöka, inköpa lämpliga varuprof, anvisat ett belopp af 4,000 kronor, deraf 2,500 kronor skulle utgå af ifrågavarande anslag.

I sammanhang härmed har departementschefen erinrat, att Kongl. Maj:t tilldelat en person ett understöd från manufakturförlagslånefonden till belopp af 6,000 kronor för att i Indien fortsätta den der sedan några år pågående verksamheten för afsättning af alster af svensk industri och svenska näringar samt för att i allmänhet verka för utvecklingen af Sveriges handelsförbindelser med detta land.

Då utgifter för ändamål af ifrågavarande beskaffenhet äfven för år 1897 med säkerhet kunde antagas ifrågakomma, men någon särskild anledning att äska förhöjning i det hittills år för år beviljade beloppet icke nu vore för handen, har departementschefen hemstält, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen göra den framställning, som ofvan angifvits.

I sammanhang med denna Kongl. Maj:ts framställning har utskottet till behandling förehaft en af herr *O. R. Themptander* i Andra Kammaren väckt motion (n:o 75), deruti motionären på anförda skäl och under hänvisning till den utredning i fråga om inrättande af handelsstipendier, som af kommerskollegium verkstälts och i 1895 års statsutskotts utlåtande n:o 7 meddelats, föreslagit, att ett särskildt extra anslag å

20,000 kronor måtte uppföras å 6:te hufvudtiteln till handelsstipendier, att utgå i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af kommerskollegium föreslagna bestämmelser.

Utskottet vill till en början erinra, att Kongl. Maj:t i den till nästlidna års Riksdag aflåtna statsverksproposition föreslog, att till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar måtte å extra stat för år 1896 anvisas 28,500 kronor, deraf enligt det i ärendet förda statsrådsprotokollet 15,000 kronor vore afsedda till handelsstipendier och återstoden för uppehållande af ofvan omförmälda, i Manchester och i Norra Tyskland inrättade agenturer, men att denna framställning endast på det sätt af Riksdagen bifölls, att ifrågavarande anslag uppfördes med samma belopp, som förut för ändamålet utgått, eller 20,000 kronor. Till stöd för nyssnämnda förslag om inrättande af handelsstipendier åberopade departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, bland annat, hvad kommerskollegium i två särskilda den 9 oktober 1888 och den 26 maj 1894 afgifna utlåtanden anfört. I sistnämnda utlåtande har kollegium upplyst beträffande Norge, att derstädes för budgetåret 1887—1888 anvisats ett anslag af 10,000 kronor till handelsstipendier och att enahanda belopp derefter utgått till och med budgetåret 1890—1891. För budgetåret 1891—1892 hade handelsstipendieanslaget bestämts att utgå med ett belopp "intill 20,000 kronor" och för budgetåret 1892—1893 hade beviljats 20,000 kronor. Ändamålet med dessa stipendieanslag vore hufvudsakligen att sätta merkantilt utbildade yngre män i stånd att på aflägsnare, förnämligast transatlantiska handelsplatser, der norska handelsvaror kunde antagas finna afsättning, göra sig bekanta med förhållandena och vinna utbildning med det mål för ögonen att öppna direkta förbindelser för den norska exporthandeln, antingen derigenom att stipendiaterna qvarstannade i utlandet eller derigenom att de hemma tillgodogjorde sina i utlandet förvärfvade erfarenheter och förbindelser. De norska stipendierna hade utdelats till belopp vexlande mellan 5,000 och 2,000 kronor för stipendiat om året. I det utlåtande rörande budgetåret 1892—1893, som af den norska konstitutionskomitén afgifvits, yttrades, att det icke vore tvifvelaktigt, att dessa stipendier redan gjort nytta och att man derför vore berättigad att vänta, det deras betydelse skulle tillväxa.

Tillika hade kommerskollegium meddelat, att i en mångfald utredningar rörande Tysklands exporthandel framhållits såsom en vigtig orsak till dennas hastiga utveckling, att de unga tyska handelsadepterna genom anställning på utländska handelskontor vunne inblick i de olika ländernas handelsbruk och fordringar på varornas beskaffenhet. Äfven från Belgien med flera länder kunde samma erfarenhet åberopas; och under handläggningen af frågan om exportföreningens verksamhet hade vidare behofvet af dylika stipendier med tydlighet framträdt.

För egen del hade kommerskollegium anfört, att bland de väsentligaste orsakerna dertill, att de försök, som gjorts att vidga sferen af Sveriges exporthandel, icke lyckats, vore att räkna bristande kännedom hos industriidkarne om betingelserna för en lycklig exporthandel, men att genom inrättande af stipendier, för att åt unge

män, som egnat sig åt handelsyrket eller åt industriel-merkantil verksamhet, bereda tillfälle att i utlandet vinna praktisk insigt om hvad i det ena eller andra afseendet erfordrades för åstadkommande af en ökad export af svenska industrialster, ofvanberörda brister borde kunna småningom väsentligen minskas och den svenska exporten komma att främjas, vare sig att stipendiaterna återkomme till fäderneslandet och här vunne arbetstillfällen eller att de slogo sig ned i utlandet och der verkade såsom specialagenter eller lyckades öppna egna handelsaffärer eller kunde intressera främmande importhus, hos hvilka de vunnit anställning, att arbeta i svenska varor. På grund häraf hade kollegium hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes anvisa ett belopp af tillsvidare 15,000 kronor, att årligen utgå till understöd åt unge män, som i främmande länder önskade inhemta vidgade insigter och erfarenhet i handelsyrket. Beträffande de sålunda ifrågasatta stipendierna, hvilkas fördelning kollegium ansåge lämpligen böra af Kongl. Maj:t bestämmas på förslag af kommerskollegium efter styrelsens för exportföreningen hörande, hade kollegium föreslagit, att Kongl. Maj:t täcktes

dels förklara, att för kompetens till erhållande af dylikt stipendium skulle erfordras att styrka sig ej mindre hafva med goda betyg genomgått antingen handelsinstitut eller högre tekniskt läroverk eller ock på annat sätt förskaffat sig motsvarande teoretiska förkunskaper, än äfven hafva förvärfvat praktiska insigter i handelsväsendet, antingen genom sjelfständig agenturverksamhet med artiklar, som kunde blifva af någon större betydelse för svensk export, eller genom någon tids väl vitsordad kontorsverksamhet på handelskontor eller vid industriel anläggning, helst sådan, der verksamheten omfattade artiklar af nyssberörda slag;

dels i öfrigt bestämma, att stipendiat finge antingen uppehålla sig å någon viss handelsplats i det land, der han önskade vinna vidare utbildning, eller besöka flera länder och handelsplatser, likasom han ock finge taga anställning på utländskt handelskontor, vare sig såsom volontär eller mot lön; att stipendium, som i regel finge utgå till belopp af 2,000—5,000 kronor för år, skulle utdelas för ett år i sänder, dock att den, som erhållit stipendium, kunde på ny ansökning och efter ny pröfning hvarje gång komma i åtnjutande af dylikt understöd under tillsammans högst tre år, likväl i allmänhet med ett för hvarje gång minskadt belopp; att stipendiebeloppet skulle i hvarje särskildt fall bestämmas med hänsyn till, bland annat, aflägsenheten af och lefnadskostnaderna i det eller de länder, stipendiat skulle besöka; samt att stipendiat skulle vara skyldig att inom tid, som vid stipendiets tilldelande bestämdes, inställa sig i det land eller något af de länder, der han skulle uppehålla sig under stipendietiden, samt i öfrigt ställa sig till efterrättelse hvad som vid stipendiets tilldelande blefve bestämdt i fråga om såväl den eller de utrikes platser, han skulle besöka, som ock föremålet för hans verksamhet m. m.;

dels ock förordna, att ansökning till erhållande af stipendium af ifrågavarande slag skulle till kommerskollegium ingifvas inom tid, som af kollegium bestämdes, och ej mindre åtföljas af prestbetyg, utvisande sökandens ålder, och af de betyg eller in-

tyg, sökanden kunde förete, än äfven innehålla uppgift å det land eller de länder, dit sökanden tänkte begifva sig, jemte den plan för sin verksamhet, sökanden ämnade under vistelsen utomlands följa; att stipendiat skulle vara skyldig att för hvarje halft år af stipendietiden rörande sin verksamhet och sina iakttagelser beträffande handelsförhållanden, afsättningsmöjligheter för svenska varor m. m. i det främmande land, der han vistades, eller det land eller de länder, han under sina resor besökt, afgifva berättelse, som skulle till kommerskollegium insändas senast inom två månader efter utgången af den tid, berättelsen skulle omfatta, samt vara åtföljd af intyg derom att stipendiaten uppehållit sig i det land eller de länder, som i berättelsen afsåges; samt att af stipendiebeloppet finge af stipendiat eller hans befullmägtigade ombud lyftas en tredjedel vid utresan eller, derest stipendiat redan vistades i det land, der han tänkte vidare uppehålla sig, genast efter stipendiets beviljande, den andra tredjedelen efter den första samt den sista tredjedelen efter det den andra halfårsberättelsen afgifvits och godkänts; och borde nyssberörda berättelser, i den mån sådant af kollegium pröfvades lämpligt, i tryck offentliggöras.

Utskottet, som vid nästlidna års riksdag förordade inrättandet af handelsstipendier, dock utan att tillstyrka den för sådant ändamål äskade förhöjningen i anslaget för befrämjande af svenska alsters afsättning i utlandet, hyser fortfarande den åsigt, att handelsstipendier kunna vara till verklig nytta för utvecklingen af våra handelsförbindelser med främmande länder, och då sådana stipendier, oaktadt det framhållna behofvet deraf, hittills icke blifvit från nämnda anslags tillgångar utlemnade, anser utskottet, i likhet med hvad i förevarande motion föreslagits, lämpligt, att för detta ändamål ett särskildt anslag varder i riksstaten uppfördt. Beloppet härför synes emellertid, åtminstone till en början och innan erfarenhet vunnits om den utsträckning, i hvilken de ifrågasatta stipendierna komma att sökas af dertill kompetente och lämpliga personer, icke böra sättas högre än till 10,000 kronor. Beträffande stipendiernas utdelning och de fordringar, som å deras innehafvare böra ställas, anser utskottet, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad af utskottet vid 1895 års riksdag anfördes, att de bestämmelser, som i sådant afseende föreslagits, af kommerskollegium i dess den 26 maj 1894 till Kongl. Maj:t afgifna utlåtande, kunna i allmänhet läggas till grund för föreskrifter i ämnet, dock att härvid särskildt bör iakttagas, att vid stipendiernas fördelning, hvilken bör bestämmas af Kongl. Maj:t efter förslag af kommerskollegium, hänsyn företrädesvis tages till de sökandes praktiska duglighet och förfarenhet i handel och industri, samt att, då det med dylikt stipendium afsedda gagn i regel icke torde kunna vinnas annat än genom stipendiatens anställning hos affärsmän i utlandet, bland vilkoren för stipendiernas uppbärande intages bestämmelse om skyldighet för stipendiat, som vunnit sådan anställning, att förete intyg härom äfvensom rörande arten af den tjenstgöring, som dervid varit honom ålagd.

Utskottet anser sig så mycket hellre kunna förorda beviljandet af omförmälda anslag till handelsstipendier, som i sammanhang dermed någon nedsättning i det af Kongl. Maj:t begärda anslaget till befrämjande af svenska alsters afsättning i utlandet torde kunna ske utan åsidosättande af de ändamål, för hvilka detta anslag är afsedt. Såsom den till statsrådsprotokollet lemnade redogörelsen i detta ämne gifver vid handen, lärer nemligen Kongl. Maj:t utöfver anslagets belopp ega tillgängliga medel för tillgodoseende af hithörande ändamål. Vid sådant förhållande och då, derest utskottets förslag om beviljande af särskildt anslag till handelsstipendier vinner Riksdagens bifall, detta behofs tillgodoseende från anslaget till befrämjande af svenska alsters afsättning i utlandet, såsom Kongl. Maj:ts framställning i ämnet till 1895 års Riksdag afsåg, icke synes böra ifrågakomma, har utskottet ansett sistnämnda anslag skäligen kunna nedsättas till 15,000 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

dels att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen å extra stat för år 1897 beviljar ett anslag af 15,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar, *samt dels* att Riksdagen må, i anledning af herr Themptanders ifrågavarande motion, jemväl å extra stat för år 1897 anvisa ett anslag af 10,000 kronor till handelsstipendier.

Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.

Ang. anslag till bergsskolorna i Filipstad och Falun. [31.

32:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att, under vilkor att *bergsskolorna i Filipstad och Falun* med dertill hörande skolor för bergsarbetare komma att jemväl under år 1897 fortsätta sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som hittills och underkasta sig den inspektion, Kongl. Maj:t finner skäligt bestämma, Riksdagen må, i likhet med hvad förut för flera år egt rum, på extra stat för år 1897 anvisa ett belopp af 14,000 kronor att till brukssocietetens fullmägtige i jernkontoret utbetalas.

Anordnande af fabriksinspektion.

Ang. anslag till anordnande af fabriksinspektion. [32.]

33:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts härom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, *för anordnande af fabriksinspektion,* på extra stat för år 1897 anvisa: till aflöning åt fem inspektörer 25,000 kronor med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 3,000 kronor samt till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhopa 30,000 kronor.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

Ang. ersättning för af statskontoret gjorda förskott. [33.]

34:o) Af statsrådsprotokollet inhemtas, att, enligt hvad statskontoret anmält, nämnda embetsverk förskjutit följande belopp, hvilka borde anmälas till ersättande af Riksdagen under sjette hufvudtiteln, nemligen:

ersättning till Blekinge läns ränteri för derifrån till länsmannen H. Bolling, såsom innehafvare af bostället n:r 1 Möllekulla, förskjuten räntegodtgörelse för tiden från den 14 mars 1893 till och med den 13 mars 1894 för från bostället exproprierad jord	kronor	45: 28
godtgörelse för från Elfsborgs läns ränteri till innehafvaren af länsmansbostället Rennelanda Stommen utbetalad ersättning för mark, som för en väganläggning tagits i anspråk från bostället	,,	10: —
aflidne länsmannen i Gråmanstorps distrikt i Kristianstads län Carl Giertz' rättsinnehafvare tillerkänd ränta å till statsverket erlagd ersättning för från länsmansbostället $\frac{2}{3}$ mantal n:r 1 Nybygget exproprierad jord	,,	9: 76
godtgörelse för afkomst af boställen, som enligt kongl. brefvet den 31 maj 1878, innehafvare af länsmanstjenster, hvarmed boställen varit förenade, egt undfå i anledning deraf att företrädarne åtnjutit fardagsår	,,	2,172: 76
aflöningsfyllnad med anledning af ett länsmansboställes indragning	,,	1,250: —
aflöningsfyllnad, enligt kongl. brefvet den 27 april 1883, för uppehållande af länsmanstjenst	,,	181: 45
till marinförvaltningen, enligt kongl. brefvet den 28 juni 1895, utanordnade medel till godtgörande af under åren 1893 och 1894 förskjutna kostnader för åtgärder till förekommande af kolerans införande i riket	,,	7,987: 63
till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län, enligt kongl. brefvet den 12 oktober 1894, utanordnade medel, utgörande		
Transport	kronor	11,656: 88

Transport	kronor	11,656: 88
köpeskilling för ett för utvidgning af karantänsanstalten å ön Fejan för statsverkets räkning inköpt område	,,	2,000: —
till medicinalstyrelsen, på grund af kongl. bref den 23 november 1894 och den 22 februari 1895, utanordnade medel till bestridande af kostnader för genomförande af åtgärder till förekommande af kolerans införande och utbredning i riket	,,	40,000: —
till den af Kongl. Maj:t förordnade kommissionen för ärenden rörande kolerafarsoten, enligt kongl. brefvet den 12 juli 1895, utanordnade medel till bestridande af kostnader för genomförande af åtgärder till förekommande af kolerans införande och utbredning i riket	,,	15,000: —
till lotsstyrelsen, på grund af kongl. brefvet den 10 maj 1895, utanordnad godtgörelse för af lotsverkets medel bestridda kostnader för vidtagna åtgärder i afseende å observationsanstalterna för kolera	,,	622: 11
ersättning, enligt kongl. brefvet den 28 juni 1895, till Göteborgs och Bohus läns ränteri för derifrån förskottsvis utanordnade kostnader för karantänsinrättningens å Känsö räkning i anledning af år 1894 befaradt utbrott af kolerafarsoten	,,	2,963: 37
resekostnads- och traktamentsersättning samt arfvode åt en ledamot i den af Kongl. Maj:t den 29 juli 1892 tillsatta komité för upprättande af förslag till ordningsstadga för hafsfisket vid kusten af Göteborgs och Bohus län, resekostnadsersättning åt komiténs sekreterare äfvensom tryckningskostnader m. m., utöfver hvad förut anmälts till ersättande	,,	2,250: 08
resekostnads- och traktamentsersättning samt arfvoden till ordföranden, ledamöterna och sekreterarne i den af Kongl. Maj:t den 2 juni 1893 tillsatta komité för afgifvande af förslag till ny instruktion för jernvägsstyrelsen m. m., äfvensom löpande utgifter för komitén samt arfvode åt en notarie hos komitén	,,	56,869: 37
resekostnads- och traktamentsersättning samt arfvoden till ordföranden och ledamöterna i den af Kongl. Maj:t den 1 juni 1894 tillsatta komité för upprättande af förslag till lag angående fisket, ersättning till en ledamot i komitén för minskning i löneinkomster samt för bestridande af sekreteraregöromålen hos komitén äfvensom tryckningskostnader och öfriga utgifter för komitén	,,	3,996: 56
resekostnads- och traktamentsersättning samt arfvoden till		
Transport	kronor	135,358: 37

	Transport kronor	135,358: 37
ledamöterna i den af Kongl. Maj:t den 9 augusti 1894 tillsatta komité för utredning, huruvida landtförsvars- och sjöförsvarsdepartementen må kunna och böra till ett departement förenas, äfvensom åtskilliga med komiténs verksamhet förenade utgifter m. m.	„	4,403: 95
till öfverdirektören och chefen för statistiska centralbyrån, på grund af kongl. brefvet den 14 juni 1894, utanordnade medel till bestridande af kostnaderna för utarbetande inom nämnda byrå af den genom berörda kongl. bref anbefalda, hela riket såväl stad som land omfattande statistiska utredning rörande den kommunala rösträtten	„	10,000: —
till norska regeringens departement för det inre, på grund af kongl. brefvet den 10 maj 1895, utanordnade medel såsom godtgörelse för den på Sverige belöpande andel af de gemensamma kostnaderna för den under år 1894 verkstälda upprödjning af viss del af riksgränsen mellan de förenade rikena	„	10,435: 07
ersättning, på grund af kongl. brefvet den 23 februari 1894, till Norrbottens läns ränteri för derifrån förskjutna kostnader för en under år 1893, med anledning af i Elfsby inträffade våldsamma uppträden mellan ortens befolkning och jernvägsarbetare, till nämnda ställe beordrad militärkommendering	„	788: 28
godtgörelse, enligt kongl. brefvet den 18 augusti 1892, till arméförvaltningen för de kostnader, som föranledts af militärkommenderingar till Sundsvall och Umeå i och för ordningens upprätthållande efter de derstädes i juni månad år 1888 timade eldsvådor äfvensom för iståndsättning och komplettering af åtskilliga arméns förråd tillhöriga tält och andra persedlar, som varit till begagnande å brandställena utlemnade m. m.	„	33,954: 12
	Summa kronor	194,939: 79.

Departementschefen har härvid erinrat *dels* i afseende å den för rödjning af riksgränsen mot Norge upptagna post, att enligt gränstraktaten den $\frac{7}{18}$ oktober 1751 och Kongl. Maj:ts beslut den 22 oktober 1845 upprödjning af gränsen skulle å sträckan längs Kristiania, Hamars och Trondhjems stift ega rum hvart femtonde år; att enligt Kongl. Maj:ts den 30 december 1893 meddelade beslut sådan rödjning å sagda sträcka verkstälts under år 1894 af svenska och norska officerare; samt att kostnaden för arbetsbiträde härvid, hvilken förskjutits af norska statskassan, uppgått till 20,870 kronor 15 öre, deraf hälften eller 10,435 kronor 7 öre skolat af svenska statskassan gäldas; *och dels* i afseende å den ofvan omförmälda posten å ersättning för kostnader i anledning af militärkommenderingar till Sundsvall och Umeå, att i densamma inginge

ett belopp af 7,682 kronor 80 öre, som af arméförvaltningen uti dess i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29 augusti 1890 meddelade uppgift å de af arméförvaltningen lemnade, utaf ifrågavarande eldsolyckor föranledda kontanta försträckningar äfvensom å öfriga för landtförsvarets materiel ifrågakommande ersättningsbelopp, hvilka borde tillgodokomma de statsanslag under fjerde hufvudtiteln, hvarifrån detta materiels anskaffning och underhåll bekostades, bland utgifter och ersättningar med anledning af eldsvådan i Sundsvall upptagits såsom godtgörelse för utlemnade persedlars slitning och deraf vållade värdeförminskning, för åtskilliga vid återlemnandet i följd af deras förslitna skick kasserade persedlar samt för materialier till tältreparationer, samt att, innan arméförvaltningens berörda skrifvelse den 18 augusti 1892 för Kongl. Maj:t anmäldes, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesternorrlands län inkommit med från stadsfullmägtige i Sundsvall infordradt yttrande, huruvida och i hvad mån stadsfullmägtige vore villige att till statsverket utgifva ersättning för ofvannämnda belopp, i hvilket yttrande stadsfullmägtige förklarat sig icke vilja utbetala samma ersättningsbelopp eller någon del deraf.

Med iakttagande af grundsatsen om anslags bestämmande till jemnt tal af kronor har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, till betäckande af ofvan omförmälda, *af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter*, anvisa ett anslag af 194,940 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Diverse anslag.

Ang. inrättande af en allmän lifränteanstalt för riket m. m.

35:o) I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 100) har herr *O. W. Redelius* hemstält, att Riksdagen ville besluta:

a) att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda frågan om inrättande af en allmän lifränteanstalt för riket och derefter för Riksdagen framlägga sådant förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning;

b) att anvisa ett anslag af 5,000 kronor till bestridande af kostnaderna för denna utredning.

Rörande de bidrag, medelst hvilka den af motionären afsedda anstalten skulle bildas, och de lifräntor, som skulle derifrån utbetalas, yttrar motionären följande:

"För hvarje lefvande född barn insättes under första lefnadsåret en så stor summa, att barnet, om det uppnår 55 års ålder eller, om detta anses för tidigt, vid något högre ålder kan erhålla en lifränta af 100 kronor årligen under sin återstående lifstid. Men på det fondbildningen icke måtte blifva onödigt stor eller afgifterna för höga, böra de vid inträdet i pensionsåldern qvarlefvande ärfva de dessförinnan aflidnes

insatser, så att inga andra insatta medel skulle återfås, om icke insatserna för barn som aflida under första lefnadsåret. Förmögna föräldrar erlägga afgifterna sjelfva för sina barn, fattiga få afgifterna för sina gratis af stat och kommun antingen till hälften af hvardera eller på annat sätt. Äfven en del af mellanklassen torde ock böra erhålla någon hjelp till afgifternas erläggande, helst insatserna måste blifva obligatoriska för *alla* barn, emedan de, som vid sin födelse hafva rika föräldrar, kunna vid äldre år blifva fattiga och fattig mans barn kunna vinna rikedom. Pensioner till lika belopp skulle tilldelas alla vid inträdet i pensionsåldern med undantag af dem, som åtnjuta pension af staten till samma eller högre belopp. Om för sådan pensionering, som här ifrågasättes, skulle erfordras ett årligt bidrag af 6 millioner eller möjligen något deröfver (beroende på den pensionsålder, man vill bestämma), så bör detta ej verka afskräckande på dem, som velat vara med om årsbidrag af 10 ½ millioner, ej heller på Kongl. Maj:t, som förklarat en fondökning af 7 millioner om året icke vara farlig.

Hvarje lagstadd tjenare med årstjenst bör anse såsom sin rätt och pligt att af sin lön årligen insätta 10 kronor i 10 år för att derigenom höja sin lifränta från 100 till 200 kronor. Derutöfver skulle hvar och en ega frihet att göra insättningar till höjande af sin pension inom vissa bestämda gränser."

Emot det förslag, som ifrågavarande motion innefattar, synas visserligen flera erinringar med skäl kunna framställas. Sålunda torde mot förslaget kunna invändas, att genom den ifrågasatta anordningen kommuner och enskilda skulle för lång framtid belastas med afsevärda utgifter, utan att någon minskning i fattigvårdskostnader under samma tid kunde vara att påräkna, hvartill kommer olägenheten af den ansenliga kapitalbildning, förslagets utförande skulle medföra. Den tanke, som ligger till grund för motionärens framställning, torde emellertid hafva många anhängare och derför icke böra lemnas obeaktad. Någon anledning till särskild skrifvelse i ämnet synes utskottet dock ej nu föreligga. I skrifvelse till Kongl. Maj:t har nemligen nästlidet års Riksdag, jemte tillkännagifvande, att Kongl. Maj:ts proposition angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete icke kunnat af Riksdagen bifallas, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga frågan under förnyad pröfning; och vid den sålunda begärda pröfningen af hithörande spörsmål torde utan tvifvel det i förevarande motion behandlade ämne jemväl komma under öfvervägande.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Redelius' omförmälda motion icke må af Riksdagen bifallas.

Öfver Kongl. Maj:ts under sjette hufvudtiteln gjorda förslag om anvisande på extra stat för år 1897 af medel till *vägars anläggning och förbättring*, till *bro- och*

hamnbyggnader m. m. samt till *frostminskningsföretag* har utskottet i sitt utlåtande n:o 15 afgifvit yttrande.

Beträffande Kongl. Maj:ts jemväl under sjette hufvudtiteln framstälda förslag dels om anvisande af medel till *utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik*, dels om *påbörjande af arbeten vid Stockholms centralstation*, dels om *anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade jernvägar* samt dels om *anskaffande af ytterligare sådan rörlig materiel*, kommer utskottet att afgifva särskilda utlåtanden.

Stockholm den 18 februari 1896.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

vid *punkten 4:o* (angående anslag till en entomologisk anstalt):

af herrar *Pehr Pehrson* och *Carl Persson*, hvilka yrkat, att utskottet bort hemställa:

> "att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen, för inrättande af en under landtbruksstyrelsen ställd entomologisk anstalt, beviljar till aflöning åt en föreståndare för samma anstalt 3,000 kronor för år, deraf 2,000 kronor såsom lön och 1,000 kronor i tjenstgöringspenningar, till aflöning åt en assistent vid anstalten 1,000 kronor för år samt för anstaltens underhåll och drift 1,500 kronor för år, äfvensom medgifver, att föreståndarens aflöning efter innehafvarens af beställningen väl vitsordade tjenstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst efter det han blifvit antagen, må höjas med 500 kronor och efter ytterligare fem års enahanda tjenstgöring ånyo höjas med 500 kronor";

vid *punkten 5:o* (angående höjning af anslaget till fiskeriassistenternas resor):

af herrar *Chr. Lundeberg, I. Kerfstedt, A. G. L. Billing, K. Bohnstedt, N. Fosser, I. Wijk, G. D. R, Tornerhjelm, E. Fränckel*, friherre *J. T. Gripenstedt, Th. Nyström* och *S. Tham*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

"Då, såsom ofvan meddelats, Riksdagen vid beviljande af det för fiskerinäringens befrämjande nu utgående anslaget uttryckligen framhållit, att detsamma vore i första hand afsedt för tillgodoseende af de praktiska behofven, är utskottet förvissadt, att anslaget ock varder i enlighet härmed användt, hvadan motionärens förslag om fastställande i ofvan angifna syfte af vilkor för anslagets anlitande icke torde förtjena afseende. Ej heller kan utskottet finna, att tillräckligt skäl blifvit af motionären anfördt för den af honom föreslagna nedsättningen i anslaget.

Emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet icke något att erinra, hvadan utskottet hemställer:

a) att Riksdagen må medgifva, att de för bekostande af förste och andre fiskeriassistenternas resor afsedda, under anslaget till fiskerinäringens understöd uppförda belopp må från och med år 1897 höjas för hvartdera fiskeriassistenten med 500 kronor eller från 1,000 kronor till 1,500 kronor och sålunda med tillhopa 1,000 kronor; samt

b) att herr Ljungmans ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas";

af friherre *F. W. von Otter;*

vid *punkten 10:o* (angående förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m.):

af herr *von Friesen*, som yrkat, att den i Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1891 (n:o 85) angående registerade sjukkassor förekommande bestämmelsen derom, att förvaltningsbidraget till en sjukkassa ej må för något år utgå med sammanlagdt högre belopp än 300 kronor, måtte upphäfvas, samt att i följd häraf utskottet bort hemställa,

att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning samt herr Fjällbäcks i ämnet väckta motion, måtte medgifva, att Kongl. Maj:t må för år 1897 använda det till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof,

dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under vilkor:

1:o) sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registerad i enlighet med lagen om sjukkassor;

2:o) sjukkassan skall under föregående år haft egna inkomster, uppgående till minst tre gånger det begärda förvaltningsbidragets belopp;

3:o) förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspligtiga medlemmar, sjukkassan under nästföregående år städse haft,

med 1 krona för hvarje medlem till och med 50, med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 2,50, samt med 25 öre för hvarje medlem derutöfver; och

dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Litt. A.

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1896 års riksstat anslår:									
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning på *förslag.*				Summa.			
		Friheter.		Ersättningar.					
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.		**Civil-**
6,500	—	— —	—	— —	—	6,500	—		Statsministern, lönefyllnad, *förslagsanslag,* högst .....
36,000	—	— —	—	— —	—	36,000	—		Statsråden utan departement, 3 à 12,000 kronor .....
17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—		Departementschefen .....
78,700	—	— —	—	— —	—	78,700	—		Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli .....
64,600	—	— —	—	— —	—	64,600	—		Kommerskollegium *) .....
33,000	—	— —	—	— —	—	33,000	—		Bergsstaten .....
61,400	—	— —	—	— —	—	61,400	—		Statistiska centralbyrån:
									Aflöningsmedel för statistiska centralbyrån .....
									Reservationsanslag:
									Till bibliotekets underhållande.....
									„ arfvoden åt tillfälliga biträden samt till vika-
									„ officiella statistiska trycket .....
									„ en statistisk tidskrift .....
									„ utarbetande af en aflönings- och pensions-
87,200	—	— —	—	— —	—	87,200	—		Landtmäteristaten .....
178,600	—	— —	—	— —	—	178,600	—		Rikets allmänna kartverk .....
87,422	—	— —	—	— —	—	87,422	—		Överståthållareembetet .....
2,679,122	—	— —	—	— —	—	2,679,122	—		Landsstaterna i länen (deraf 110,000 kronor *reserva-*
									Ökas med anledning af fem boställens indragning
									afkastning med.....
133,700	—	— —	—	— —	—	133,700	—		Väg- och vattenbyggnadsstaten (deraf tvenne särskilda
									och till vägundersökningar, hvardera å 30,000 kro-
									Ökas å anslaget till "vikariatsersättning, arfvoden åt
									biträde" med .....
28,800	—	— —	—	— —	—	28,800	—		Landtbruksstyrelsen .....
239,000	—	— —	—	— —	—	239,000	—		Ålderstillägg, *förslagsanslag* .....
10,847	—	6,635	—	1,664	—	19,146	—		Gästgifvares friheter .....
250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—		Bidrag till skjutsentreprenader, *förslagsanslag* .....
354	—	25	—	— —	—	379	—		Färjor och färjekarlar .....
600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—		Bidrag till vägunderhållet på landet, *förslagsanslag* ...
Sgr 4,592,245	—	6,660	—	1,664	—	4,600,569	—		

*) Öfver detta anslag kommer Utskottet att framdeles afgifva särskildt utlåtande.

Litt. A.

riksstatens Sjette hufvudtitel.

			Förslag till blifvande riksstat:							
			Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning på *förslag*.				Summa.	
					Friheter.		Ersättningar.			
departementet.			Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
...			6,500	—	— —	—	— —	—	6,500	—
...			36,000	—	— —	—	— —	—	36,000	—
...			17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—
...			78,700	—	— —	—	— —	—	78,700	—
...			64,600	—	— —	—	— —	—	64,600	—
...			33,000	—	— —	—	— —	—	33,000	—
...		28,400: —								
...	1,500: —									
riatsersättningar	12,200: —									
...	17,300: —									
...	1,000: —									
statistik	1,000: —	33,000: —	61,400	—	— —	—	— —	—	61,400	—
...			87,200	—	— —	—	— —	—	87,200	—
...			178,600	—	— —	—	— —	—	178,600	—
...			87,422	—	— —	—	— —	—	87,422	—
tionsanslag). Nuvarande belopp ...		2,679,122: —								
och förändrad beräkning af ett boställes ...		2,261: —	2,681,383	—	— —	—	— —	—	2,681,383	—
reservationsanslag till expenser för allmänna arbeten										
nor). Nuvarande belopp ...		133,700: —								
extra ordinarie tjenstemän, rit- och skrif- ...		2,000: —	135,700	—	— —	—	— —	—	135,700	—
...			28,800	—	— —	—	— —	—	28,800	—
...			239,000	—	— —	—	— —	—	239,000	—
...			10,847	—	6,635	—	1,664	—	19,146	—
...			250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—
...			354	—	25	—	— —	—	379	—
...			600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—
		Sgr	4,596,506	—	6,660	—	1,664	—	4,604,830	—

	1896 års riksstat anslår:								
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning på *förslag.*				Summa.		
			Friheter.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
Tpt	4,592,245	—	6,660	—	1,664	—	4,600,569	—	
									Jordbruket, handeln
									Reservations-
	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—	Vägar och kommunikationer
	190,400	—	— —	—	— —	—	190,400	—	Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna- understöd åt landtmannaskolor)
	49,500	—	— —	—	— —	—	49,500	—	Landtbruksingeniörer och deras biträden
	105,000	—	— —	—	— —	—	105,000	—	Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmanna- *ökas* till aflöning åt en föreståndare för en entomo- löning åt en assistent vid samma anstalt med och drift med 1,500 kronor
	48,500	—	— —	—	— —	—	48,500	—	Länsveterinärer
	73,500	—	— —	—	— —	—	73,500	—	Befrämjande i allmänhet af slöjderna
	11,500	—	— —	—	— —	—	11,500	—	Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart
	8,700	—	— —	—	— —	—	8,700	—	Befrämjande i allmänhet af bergsbruket
	42,000	—	— —	—	— —	—	42,000	—	Fiskerinäringens understöd. Nuvarande belopp *Minskas* med
S:gr	541,100	—	— —	—	— —	—	541,100	—	
									Diverse
	63,000	—	— —	—	— —	—	63,000	—	Skiften och afvittringar, *reservationsanslag*
	50,000	—	— —	—	— —	—	50,000	—	Utflyttningshjelp efter skiften, *förslagsanslag*
	4,500	—	— —	—	— —	—	4,500	—	Odlingshjelp för krononybyggare, *förslagsanslag*
	2,700	—	— —	—	4,567	—	7,267	—	Jordförluster genom kanal- och väganläggningar, *för-*
	108,550	—	1,070	—	— —	—	109,620	—	Hästafvelns förbättrande, *reservationsanslag* (deraf sär-
	30,000	—	— —	—	— —	—	30,000	—	Till förekommande och hämmande af smittosamma
	15,850	—	— —	—	— —	—	15,850	—	Karantänsinrättningen på Känsö, *förslagsanslag*
	43,000	—	— —	—	— —	—	43,000	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*
	119,500	—	— —	—	— —	—	119,500	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslags- ökas* med
	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—	Extra utgifter, *reservationsanslag*
S:gr	449,100	—	1,070	—	4,567	—	454,737	—	
S:a	5,582,445	—	7,730	—	6,231	—	5,596,406	—	

	Förslag till blifvande riksstat:							
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning på *förslag*. Friheter.		Ersättningar.		Summa.	
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	4,596,506	—	6,660	—	1,664	—	4,604,830	—
och näringarne.								
anslag.								
…	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
näringar (deraf ett *förslagsanslag* å 15,000 kronor till …	190,400	—	—	—	—	—	190,400	—
…	49,500	—	—	—	—	—	49,500	—
näringar. Nuvarande belopp … 105,000: — logisk anstalt med 4,000 kronor, till af- 1,000 kronor och till anstaltens underhåll … 6,500: —	111,500	—	—	—	—	—	111,500	—
…	48,500	—	—	—	—	—	48,500	—
…	73,500	—	—	—	—	—	73,500	—
…	11,500	—	—	—	—	—	11,500	—
…	8,700	—	—	—	—	—	8,700	—
… 42,000: — … 7,000: —	35,000	—	—	—	—	—	35,000	—
S:gr	540,600	—	—	—	—	—	540,600	—
anslag.								
…	63,000	—	—	—	—	—	63,000	—
…	50,000	—	—	—	—	—	50,000	—
…	4,500	—	—	—	—	—	4,500	—
slagsanslag …	2,700	—	—	—	4,567	—	7,267	—
skildt 50,000 kronor till prisbelöningar för hästar)	108,550	—	1,070	—	—	—	109,620	—
sjukdomar bland husdjuren, *förslagsanslag* …	30,000	—	—	—	—	—	30,000	—
…	15,850	—	—	—	—	—	15,850	—
…	43,000	—	—	—	—	—	43,000	—
anslag. Nuvarande belopp … 119,500: — … 100,393: —	219,893	—	—	—	—	—	219,893	—
…	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
S:gr	549,493	—	1,070	—	4,567	—	555,130	—
Summa	5,686,599	—	7,730	—	6,231	—	5,700,560	—

Bil. Litt. B.

Extra ordinarie anslagen under riksstatens Sjette hufvudtitel.

		Kronor.	ö.
Civildepartementet.			
Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:			
För handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna		4,500	—
Öfverståthållareembetet:			
Till utgifvande af "Polisunderrättelser"		15,000	—
Landsstaterna i länen:			
Till aflöning m. m. åt särskild polisstyrka på landet	65,000: —		
„ ersättning för juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän	13,000: —	78,000	—
Väg- och vattenbyggnadsstaten:			
Till undersökningar af mindre hamnar och farleder äfvensom till upprättande af planer till anläggning eller ombyggnad af broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag		5,000	—
Vägunderhållet på landet:			
För bestridande af statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, *förslagsanslag*		50,000	—
Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar:			
Till aflöningar och öfriga utgifter vid Ultuna landtbruksinstitut	29,000: —		
Transport	29,000: —	152,500	—

		Kronor.	ö.
Transport	29,000: —	152,500	—
För uppehållande af undervisningen vid mejeriinstitutet vid Alnarp	8,000: —	37,000	—
Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar:			
Bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten	7,500: —		
Till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för husdjur, redskaper, maskiner m. m.	12,500: —		
Bidrag till underhåll af sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof	28,000: —		
Bidrag till underhåll af en för öfre Norrland afsedd kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län	5,000: —		
Till understöd åt frökontrollanstalter	10,000: —		
„ utbildande af en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning	1,000: —		
„ understöd åt svenska mosskulturföreningen	13,500: —		
För de geologiska undersökningarna	94,500: —	172,000	—
Befrämjande i allmänhet af slöjderna:			
Till anställande af en andre instruktör i husslöjd och personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander	2,500: —		
Bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflönande af en andre lärare vid samma skola	4,800: —	7,300	—
Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart:			
Till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och Frans Schartaus praktiska handelsinstitut i Stockholm	15,000: —		
„ befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar 15,000 kronor och till handelsstipendier 10,000 kronor	25,000: —	40,000	—
Befrämjande i allmänhet af bergsbruket:			
Till bergsskolorna i Filipstad och Falun		14,000	—
Transport		422,800	—

	Kronor.	ö.
Transport	422,800	—
Fabriksinspektion:		
För anordnande af fabriksinspektion	30,000	—
Diverse anslag:		
Till ersättning för af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	194,940	—
Summa	647,740	—

Anm. Rörande öfriga af Kongl. Maj:t föreslagna extra anslag under Sjette hufvudtiteln, nemligen till vägars anläggning och förbättring m. m. och till nya byggnader m. m. vid statens jernvägstrafik äfvensom extra anslag utom hufvudtitlarne till ny rörlig materiel vid statens jernvägar, afgifver utskottet särskilda utlåtanden.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1896.